

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Säännölliseen verenluovutukseen liittyviä motivaatiotekijöitä

Luonuankoski, Anne

2012 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Säännölliseen verenluovutukseen liittyviä motivaatiotekijöitä

Anne Luonuankoski
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2012

Anne Luonuankoski

Säännölliseen verenluovutukseen liittyviä motivaatiotekijöitä

Vuosi	2012	Sivumäärä	52
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää säännöllisten verenluovuttajien luovutusmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä ja näin auttaa Suomen Punaisen Ristin Veripalvelua kehittämään verenluovutustapahtumaa. Opinnäytetyössä tarkastellaan Veripalvelutoimistojen asiakkaita, ja työ on toteutettu yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun kanssa. Verenluovuttajista on aikaisemmin tehty vähän suomalaisia tutkimuksia.

Veripalvelu teki verkkokyselylomakkeen, valitsi kyselyn osallistujajoukon ja suoritti aineiston keruun. Opinnäytetyön tekijänä sain aineiston raakadatana Excel-tilukoon sijoitettuna. Opinnäytetyön aineisto saatiin tekemällä verkkokysely 21.3. - 27.3.2011 käyneille verenluovuttajille. Kysely lähetettiin 2510 verenluovuttajalle joista 914 ilmoitti käyneensä luovuttamassa verta Veripalvelun toimistossa. 803 koki olevansa säännöllinen verenluovuttaja. Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen. Vastaukset on ryhmitelty sukupuolen ja ikäryhmän mukaan.

Vastausten perusteella verenluovuttajat ovat varsin yhtenäinen ryhmä, kun tarkastellaan sen motivaatiotekijöitä luovuttaa verta säännöllisesti. Sukupuolten välillä ei ollut havaittavissa suuria eroja. Ikäryhmiä tarkastellessa oli nähtävissä hajontaa nuorempien ja vanhempien ikäryhmien välillä. Nuoremmat verenluovuttajat olivat vanhempia enemmän kriittisempiä verenluovutustapahtuman suhteen ja he olivat enemmän hakeneet tai saaneet tietoa verenluovutuksesta tiedotusvälineiden kautta. Säännölliseen verenluovutukseen verenluovuttajia motivoi ennen kaikkea auttamisen ilo ja halu tehdä hyvää.

Jatkotutkimusaiheiksi nousi tutkia ammatin vaikutuksia verenluovutusmotivaatioon. Ovatko sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät aktiivisempia verenluovuttajia kuin muihin ammattiryhmiin kuuluvat? Myös eri ikäryhmien tarkemmasta vertailusta verenluovutusmotivaatiotekijöiden kanssa Veripalvelu saisi hyödyllistä tietoa, joka auttaisi kehittämään verenluovutustapahtumaa.

Asiasanat: Veripalvelutoimisto, motivaatiotekijä ja verenluovuttaja.

Anne Luonuankoski

Motivation Factors for donating blood regularly

Year	2012	Pages	52
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to find out what the motivation to donate blood is and to help the Finnish Red Cross, Blood Service to develop the blood donation event. In this thesis I examined regular clients of Blood Service's local offices in co-operation with the Finnish Red Cross, Blood Service. Currently there is scant information about the Finnish blood donors.

Blood Service carried out a web-based survey and chose the target respondents and also collect the material. I got the raw data from the Blood Service on Excel-based format, which I evaluated and analyzed in this thesis. The web survey was carried out on 21 March-27 March 2011. The survey was sent to 2510 people and out of them 914 informed that they have donated blood in the Blood Service's local office. 803 of the respondents felt that they were regular donors. In this thesis I used quantitative research methods and the answers are grouped according to gender and age group.

Based on the answers blood donors are quite a homogenous group when I analyzed the motivation to donate blood regularly. Between the different sexes there are no major differences. There was dispersion in different age groups between the young and the old. The studying was more critical towards blood donation and they found information for media better than the older blood donors. Most of the respondents felt that the motivation to donate blood is the willingness to help other people.

As the ideas for further research I propose to study the motivation to donate blood and profession. Whether those who work in social and health care are more active in donating blood than those who belong to other professions? Also a more accurate comparison between age groups and the motivation to donate blood would give useful information to Blood Service in order to develop the blood donor event.

Keywords: Blood Service's local office, motivation, blood donor.

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun toimistojen kehitys nykypäivään	5
3	Veripalvelun toimistot	6
4	Verenluovutustapahtuma	6
5	Verenluovuttaja	8
6	Motivaatio	8
7	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelma	9
8	Tutkimusmenetelmä	10
9	Toteutus	10
10	Tulosten tarkastelu	12
10.1	Kyselyyn vastanneiden perustiedot	12
10.2	Säännölliseen verenluovuttamiseen vaikuttavia tekijöitä	14
11	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	31
12	Pohdinta	32
	Lähteet	37
	Liitteet	39
	Liite 1. Verkkokyselylomake. Suomen Punainen Risti. Veripalvelu.	39
	Liite 2. 2011 vuositilastotiedot verenluovutustoiminta. Suomen Punainen Risti. Veripalvelu 2011.	50

1 Johdanto

”*Ojenna kätesi*” -lause näkyy ja kuuluu katujen varsilla ja lehti- ja radiomainoksissa. Radiomainoksen taustalla kuuluu sykkivän sydämen ääni ja lehtimainoksissa on puoliksi tyhjänä oleva pisara. Mainokset kertovat ihmisille jatkuvasta verentarpeesta sairaaloissa. Verta tarvitsevat ajoittain niin lapset, nuoret, aikuiset ja vanhukset onnettomuuksien, leikkausten ja erilaisten sairauksien vuoksi. Verenluovuttajia tarvitaan noin 1000 joka arkipäivä, ja keskimäärin se toteutuukin, turvaamaan verta tarvitsevien potilaiden hoidon (Veripalvelun vuosi 2011, 5).

Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu (myöhemmin Veripalvelu) halusi saada tarkempaa tietoa nykyisten verenluovuttajien motiiveista luovuttaa verta säännöllisesti. Suomalaista verenluovuttajaa koskevia tutkimuksia on tehty vähän. Sarvela (2002) on tutkimuksessaan selvittänyt suomalaisen verenluovuttajan profiilia ja hänen syitänsä luovuttaa verta. Hän on myös tutkinut verenluovuttajien motivaatiota. Puukko (2007) on tarkastellut tutkimuksessaan, mikälaista tietoa Veripalvelu tarvitsee, jotta asiakassuhde verenluovuttajaan muodostuisi ja säilyisi. Samalla hän on selvittänyt myös verenluovuttajan profiilia. Kummastakin tutkimuksesta käy ilmi se, että suomalaiset verenluovuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä ja tämän vuoksi on vaikea tehdä johtopäätöksiä, jotka pätevät vuosikausia.

Opinnäytetyössäni selvitän, mitkä tekijät ovat yhteydessä motivaatioon luovuttaa verta säännöllisesti. Puukko (2007, 127) nostaa esille, että verenluovuttajan motiivien ymmärtäminen on tärkeää sitä hoitavalle organisaatiolle eli Veripalvelulle, jotta he saisivat lisää säännöllisiä luovuttajia. Veripalvelu toteutti sähköisen kyselyn verenluovuttajille (Liite 1), jotka olivat käyneet luovuttamassa verta ajalla 21. - 27.3.2011. Tähän kyselyyn eivät osallistuneet ensimmäistä kertaa vertaluovuttaneet. Sähköinen kysely lähetettiin verenluovuttajien ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Ilmoittamalla sähköpostiosoitteensa verenluovuttajat ovat antaneet luvan Veripalvelulle lähettää sähköisesti erilaisia tiedotteita ja kyselyitä. Tässä kyselyssä verenluovuttajilta kysytään eri aihealueisiin liittyviä kysymyksiä. Kysymyksistä huomioidaan vain ne, jotka kuuluvat olennaisesti työhöni tutkimusongelmani kautta. Verenluovuttaja on Veripalvelulle asiakas ja verenluovutustapahtuma on asiakaspalvelua.

2 Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun toimistojen kehitys nykypäivään

Ensimmäinen Punaisen Ristin verenluovuttajapalvelutapahtuma oli Britannian Punaisen Ristin Lontoon piirissä vuonna 1921. Aluksi toiminta oli pientä, mutta vuonna 1924 Lontoon yksikön verenluovutuspalvelu laajeni ja pikkuhiljaa toiminta-ajatus levisi muuallekin maailmaan. Britannian verenluovutuspalvelu perustui vapaaehtoisuuteen, mihin myös nykyinen verenluovutustapahtuma perustuu. (Leikola 2004, 23 - 24.) Suomen ensimmäinen verensiirto tehtiin Helsingin yleisen sairaalan kirurgian klinikalla 19. toukokuuta 1913. Vapaaehtoiseksi verenluovuttajaksi tarjoutui tuolloin nuori lääkäri (Hytönen 2002, 192). Verensiirrot yleistyivät Suomessa pikkuhiljaa varsinkin Vaasan kaupunginsairaalassa silloisen ylilääkärin, Ludvig Lindströmin, johdolla. (Leikola 2004, 25 - 26.)

Suomen Punainen Risti alkoi tehdä yhteistyötä Partiolaisten Veriliiton kanssa vuonna 1936. Yhteistyön tuloksena Suomen Punainen Risti alkoi huolehtia verenluovuttajien terveystarkastuksista, veriryhmämäärityksistä ja verensiirtopyyntöjen välityksestä. Veriliitolle jäi tehtäväksi verenluovutuksen mainostaminen (Leikola 2004, 31 - 32). Jo veriliiton aikana verenluovutuksesta ei saanut maksaa eikä pyytää palkkiota vaan kaiken oli perustuttava vapaaehtoisuudelle (Hytönen 2002, 192). Toiminta jatkui samanlaisena vuoteen 1941 jolloin alkoi jatkosota ja muuttuneella kokoonpanolla hieman myös sen jälkeenkin. Sotien aikana Suomen Punainen Risti sai yhä enemmän arvostusta verenluovutuspiireissä ja 1. tammikuuta 1948 aloitti toimintansa Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu. (Leikola 2004, 32, 34, 55 - 56.)

Aluksi Veripalvelun keskustoimisto sijaitsi Suomen Punaisen Ristin sairaalassa ja maaseudun kolmetoista veripalvelukeskusta toimivat valtion sairaaloissa. Toiminnan laajetessa keskustoimisto muutti Helsingin Tehtaankadun toimipisteen kautta Kivihakaan vuonna 1972, jonne saatiin kaikki Veripalvelun toiminnot. Kivihaassa sijaitsee yhä Suomen Veripalvelukeskus. (Leikola 2004, 56, 62, 102, 158.)

Veripalvelu on Suomen Punaisesta Rististä toiminnallisesti erillinen yksikkö. Se on voittoa tavoittelematon organisaatio eikä sen toimintaa tueta valtion varoilla. Nykyään Veripalvelun perustehtävä on pitkälti sama kuin Veriliiton aikana eli verenluovutusten järjestäminen, jotka perustuvat luovutuksien vapaaehtoisuuteen ja verituotteiden valmistaminen sekä toimittaminen niitä tarvitseville tahoille. Veripalvelu tuottaa sekä kunnallisille että yksityisille sairaaloille ja terveyskeskuksille harvinaisempia verestä tehtyjä laboratoriotutkimuksia. (Veripalvelu a 2010, 1, 25, 29.)

3 Veripalvelun toimistot

Veripalvelun toimistoja on 16 paikkakunnalla. Toimistoja on yhteensä 17. Liikkuva veripalvelu liikkuu ympäri Suomea. Se menee lähelle asiakkaita ja mahdollistaa näin verenluovutuksen myös niille, joiden on hankala syystä tai toisesta lähteä Veripalvelutoimistoon. Sen tukiasemina toimivat alueen Veripalvelutoimistot. (Veripalvelu a 2010, 42; Veripalvelu c 2011; Veripalvelu d 2011.) Liikkuvan Veripalvelun kautta Veripalvelu kerää lähes puolet tarvitsemastaan verestä (Sarvela 2002, 18).

Kuvaan 1 on koottu Veripalvelun toimistot. Kuvasta näkyy, mitä palveluita toimistot tarjoavat sekä verenluovuttajille että yritysasiakkaille. Yritysasiakkaina ovat maan eri laboratoriot, jotka tarvitsevat Veripalvelun tuottamia laboratoriopalveluita.

Kuva 1: Veripalvelun toimistot (Veripalvelu 2010).

4 Verenluovutustapahtuma

Suomessa verenluovutusta ohjaa veripalvelulaki, joka astui voimaan vuonna 1995. Laissa on säädetty, että päätös luovuttaa verta tulee olla jokaiselle kansalaiselle vapaaehtoista. Verenluovuttajalle ei makseta luovuttamisesta palkkiota tai ei korvata mahdollisia verenluovutuksesta aiheutuneita kustannuksia. Verenluovutuksen jälkeen luovuttajalle voidaan tarjota mahdollisuus virvokkeisiin ja pieneen syötävään. Joissakin harkinnan varaisissa tapauksissa voidaan luovuttajalle maksaa kulukorvauksia. Tämä on säädetty sekä kansainvälisesti (WHO) että Suomen Veripalvelulain 3 §:ssä. Veripalvelulaissa säädetään, että potilaaseen annettu

veri täytyy olla jäljitettävissä veren luovuttajaan saakka viisi vuotta luovutuksen jälkeen, jos komplikaatioita ilmenee. Laki velvoittaa pitämään verenluovuttajarekisterin ajan tasalla ja sen sisältämät tiedot ovat salaisia. Vuonna 2003 säädetty Euroopan Unionin ”veridirektiivi” on yhteneväinen Suomen Veripalvelulain kanssa. (Veridirektiivi 2002; Veripalvelulaki 1995; WHO 2010, 14.)

Verenluovutustapahtuma on aina rauhallinen ja kiireetön hetki. Verenluovutuksen aluksi tehdään terveystarkastus ja mitataan hemoglobiini. Ensimmäistä kertaa tullut luovuttaja huomoidaan erityisesti. Hänelle kerrotaan mitä tulee tapahtumaan, annetaan mahdollisuus kysymysten tekoon ja muistutetaan vielä verenluovutuksen vapaaehtoisuudesta. Hän saa mukaansa tietopaketin, missä kerrotaan laajemmin verenluovutuksesta. Näillä pyritään lisäämään todennäköisyyttä, millä ensimmäistä kertaa luovuttaja tulee myös uudelleen. Puukko (2007, 75) on tutkimuksessaan haastatellut Veripalvelun työntekijöitä. Heistä usean mielestä on ensiarvoisen tärkeää kertoa ensikertalaiselle verenluovuttajalle asiat alusta loppuun asti, jotta hänet saataisiin vakuuttuneeksi verenluovutuksen tärkeydestä ja tulemaan uudelleen. Puukon (2007, 75 - 76) mukaan ensimmäistä kertaa vertaluovuttaneille positiiviseksi jäänyt mielikuva auttaa heitä tulemaan toisenkin kerran. Jaettu tieto auttaa vahvistamaan heidän kiinnostustaan verenluovutusta kohtaan. Tietoa ei kuitenkaan saa antaa liikaa, jottei tulisi informaatiotulvaa. Hän korostaakin asiakaspalvelun tärkeyttä luovuttajan ja Veripalvelun kohdatessa ensi kertaa toisensa.

Verta luovutetaan kerrallaan 450 ml ja veripussin täytyminen kestää noin kymmenen minuuttia. Veripalvelun työntekijä huolehtii koko ajan verenluovuttajan voinnista. Koska verenluovutus perustuu vapaaehtoisuuteen, voi luovuttaja pyytää keskeyttämään luovutustapahtuman missä vaiheessa tahansa. Jokaisen luovutuskerran aluksi luovuttajalta otetaan myös verinäytteitä kolmeen putkeen. Näistä varmistetaan luovuttajan veriryhmä ja tutkitaan, onko hänellä veren kautta tarttuvia tauteja. Arkistonäytettä säilytetään viisi vuotta siltä varalta, jos luovuttajan veren turvallisuus joudutaan tarkistamaan uudelleen. Kun verenluovutus on päättynyt, luovuttajaa kehoitetaan vielä lepäämään luovutusasennossa hetken ja nousemaan rauhallisesti seisomaan kun olo tuntuu hyvältä. Verenluovutuksen lopuksi Veripalvelu tarjoaa luovuttajalle juotavaa ja pientä syötävää. Luovutuspäivänä verenluovuttajaa kehoitetaan välttämään ruumiillista rasitusta ja juomaan normaalia enemmän, jotta nestevaje korjaantuisi mahdollisimman nopeasti. (Veripalvelu a 2010; Veripalvelu e, f, g, h & i 2011.)

Verenluovutusmäärät ovat pysyneet samalla tasolla viime vuosien aikana (Soikkeli, 2011). Liitteestä 2 näkyy verenluovutukset lukuina vuosilta 2009 ja 2010. Siitä selviää, miten verenluovutukset ovat jakautuneet eri veripalvelutoimistojen kesken. Liitteessä on eritelty kokoveriluovutusten lisäksi myös plasmafereesi- ja trombafareesiluovutusten kokonaismäärät näiltä vuosilta. Kokoveriluovutus on se verenluovutustapahtuma, jonka ihminen yleensä mieltää

verenluovutukseksi. Plasmafereesiluovutuksessa luovutetaan vain veren nestemäistä osaa joka ei sisällä soluja, eli plasmaa jolla on tärkeä tehtävä veren hyytymisessä (Veripalvelu j. 2011). Trombafareesiluovutuksessa luovutetaan vain verihutaleita, joilla on tärkeä tehtävä esim. leukemian hoidossa (Veripalvelu k. 2011).

5 Verenluovuttaja

Verenluovuttajaksi kutsutaan henkilöä, joka tulee luovuttamaan verta vapaaehtoisesti kerran tai useammin. Veripalvelulla on omat tarkat ohjeensa verenluovuttajien sopivuudesta. Ohjeistus pohjautuu veripalvelulakiin. Sopivuus verenluovuttajaksi arvioidaan joka kerta erikseen terveydentilakyselyn ja hemoglobiiniarvon avulla (Veripalvelu b 2011).

Suomessa verenluovutus perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja veren saaja ei pysty selvittämään saamansa veren alkuperää (WHO 2010 15).

Sairaaloiden verentarpeen turvaamiseen tarvitaan noin 1000 luovuttajaa jokaisena arkipäivänä (Soikkeli 2010; Veripalvelun vuosi 2011, 5). Vuonna 2011 verenluovuttajia oli noin 150 000 ja verenluovutuksia noin 270 000. Verituotteita potilaat saivat vuonna 2010 hieman alle 400 000 kertaa, heistä suurin osa sairasti veren pahanlaatuisia kasvaimia. (Veripalvelu 2010, 3, 12 - 13; Veripalvelu 2011, 29.)

6 Motivaatio

Sana motivaatio on johdettu latinan sanasta movere, liikkuminen (Ruohotie 1998, 36). Kantasanana on motiivi, joka antaa syyn tekemiselle ja toiminnalle. Motiivit antavat yksilön toiminnalle sekä suunnan että energian. Ne ovat läsnä melkein aina yksilön toiminnassa. Motiivit saavat yksilön kohti jotakin päämäärää ja ne ovat joko tiedostettua tai tiedostamatonta. Yksilön motivaation tutkiminen on eräs tapa tutkia ihmisen sosiaalista käyttäytymistä (Tuomiranta 2002, 49). Helinin & Suvilehdon (2001,49) mukaan motivaatioon vaikuttavat sekä yksilön sisäinen epätasapaino että tasapaino, ulkoinen ärsykeympäristö, saatavilla olevan tiedon valinta ja tilannetekijät. (Deci, Lynch, Ryan & Vansteenkiste 2011, 198; Helin & Suvilehto 2001, 31; Metsämuuronen 1997, 8 & Ruohotie 1998, 36.)

Motivaatio antaa lähtökohdan muutokseen, jonka yksilö haluaa tehdä havaitsemansa sisäisen ristiriidan vaikutuksesta. Eli jokaisen omat sisäiset tekijät luovat pohjan muutokselle. Yksilön valmius ja innostus asiasta on avain motivaatioon aloittaa tai tehdä jokin asia. Motivaatio vahvistuu sitä mukaa, kun onnistumisen kokemuksia saadaan lisää. Asioiden epäonnistumiset saattavat vähentävää yksilön motivaatiota jatkaa aloittamaansa muutosta. Motivaation suuruudesta kertoo se, kuinka kauan yksilön toiminta keskittyy tiettyyn suuntaan ja kuinka suuria

vaikeuksia hän on valmis kohtaamaan lannistumatta. (Haapanen, Kallio & Nuutinen 2011, 10; Forssén & Rajainmaa 2008, 3.)

Motivaatio voidaan jakaa kahteen ryhmään, ulkoisiin ja sisäisiin motivaatioihin. Sisäinen motivaatio täyttää yksilön ylemmän tason ja ulkoinen motivaatio alemman asteen tarpeet (Tuomiranta 2002, 49). Yksilön ulkoisen motivaation herättää jokin konkreettinen tai toisen henkilön antama palkkio tehdystä asiasta. Ulkoinen motivaatio voi vähitellen muuttua sisäiseksi, kun tekemisestä tulee yksilölle itseisarvo. Sisäiselle motivaatiolle riittää yksilölle itselleen tullut hyvä olo ja syyt käyttäytymiselle tulevat hänen sisäisistä intresseistä, esimerkiksi oman työn haasteellisuudesta ja siitä saadut onnistumisen kokemukset. Sisäisen motivaation ajatellaan muodostavan minän ytimen. Se ei ole ohimenevä mielentila vaan sisäiset motivaatiot saattavat olla kytkettyinä jopa yksilön persoonaa. Silloin ne pysyvät yksilöä motivoivina tekijöinä suuristakin hankaluuksista huolimatta. Jotta yksilö voisi tehdä sisäisen motivaationsa mukaisia valintoja, on yksilön koettava olevansa vapaa. Jos yksilön vapaudentunne häviää tai hän kokee sen jollakin tavalla rajoitetuksi, sisäinen motivaatio saattaa heikentyä (Tuomiranta 2002, 49). (Korpelainen 2005, 54 - 55; Ruohotie 1998, 38; Forssén ym. 2008, 4 - 5.)

Suomessa verenluovutus perustuu vapaaehtoisuuteen. Sekä Puukko (2007), että Sarvela (2002) toteavat tutkimuksissaan, että verenluovuttajia motivoivat eniten emotionaaliset hyödyt; toisten ihmisten auttaminen ja tahto tehdä hyvää lähimmäiselle. Vapaaehtoista toimintaa motivoivat ja ylläpitävät henkilön sisäiset palkkiot. Toiminnasta on myös saatava ajoittain palautetta, jotta sisäinen motivaatio säilyisi. (Korpelainen 2005, 60; Puukko 2007, 82, 127 & Sarvela 2002, 11, 114.)

7 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelma

Opinnäytetyöni tutkimusongelma on:

Mitkä tekijät ovat yhteydessä motivaatioon luovuttaa verta säännöllisesti Veripalvelun toimitoissa?

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää säännöllisten verenluovuttajien luovutusmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä ja sitä kautta auttaa kehittämään Veripalvelun verenluovutus tapahtumaa. Opinnäytetyöni antaa Veripalvelulle myös tietoa, miten he saavat verenluovuttajat tulemaan yhä uudelleen.

Veripalvelu määrittelee säännöllisen verenluovuttajan kansainvälisen veripalveluyhteisön suositusten mukaisesti: ” Luovuttaja, joka on luovuttanut ainakin kolme kertaa niin, että

viimeinen luovutus on ollut vuoden sisällä ja joka jatkaa luovuttamista kerran vuodessa” (Puukko 2007, 77).

8 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössäni käytetään kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Tämä tutkimusmenetelmä on valittu siksi, koska otos on suuri, aineiston keruu tapahtui kyselylomakkeella ja opinnäytetyöni tutkimusongelmaan vastaavat kysymykset ovat strukturoituja ja vastausvaihtoehdoille oli helppo antaa numeerinen arvo. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 131; Vilka 2007, 14, 17, 46.)

Opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä on selittävä kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, koska tulen etsimään säännöllisen verenluovutuksen ja motivaation syy-seuraus-suhteita. (Vilka 2007, 19, 24.)

Osassa valitsemisani kysymyksissä on myös avoin vastausvaihtoehto. Analyysivaiheessa en huomioi avoimia vastauksia. Avointen kysymysten vastaukset huomioin arvioidessani opinnäytetyöni tulosten luotettavuutta. Strukturoidut kysymykset käsittelen sekä SPSS-tilastonanalyysiohjelmalla että Excel 2010 -ohjelman pivottökalulla laskemalla muuttujien välillä esimerkiksi keskiarvoja ja ristiintaulukointeja (Vilka 2007, 121,122,128 - 129). Saamani tuloksia käsittelen sekä numeerisesti, sanallisesti että graafisesti (Vilka 2007, 134).

9 Toteutus

Veripalvelu teki verkkokyselyn asiakkailleen, jotka olivat käyneet luovuttamassa verta 21. - 27.3.2011. Verkkokysely lähetettiin 2510 verenluovuttajalle, jotka olivat käyneet luovuttamassa verta elämänsä aikana useammin kuin kerran. Kysely lähetettiin sähköisessä muodossa verenluovuttajan ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen 28.3. - 3.4.2011. Vastausaikaa annettiin yksi viikko. Kysely lähetettiin sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Otokseeni sisällytin kummallakin kielellä tulleet vastaukset.

Veripalvelulla on olemassa paljon valmiita ja valmiiksi esitettuja kysymyksiä, joita he vaihtelevat kyselyn teeman mukaan. Tätä kyselyä varten Veripalvelu on ottanut huomioon opinnäytetyöni aiheen, jotta saisin mahdollisimman paljon hyödyllistä aineistoa opinnäytetyötäni varten. Verkkokyselylomakkeen tekoon en ole itse osallistunut. Kyselylomakkeiden esitetauksen Veripalvelu teki omana sisäisenä testinään (Soikkeli 2011 & Leppänen 2011).

Veripalvelu on viimeksi tehnyt yhtä laajan kyselyn muutama vuosi sitten. Pienempiä kyselyitä, mm. ensimmäistä kertaa vertaluovuttaneille, Veripalvelu tekee useita kertoja vuodessa. Veri-

palvelulla on käytössään kyselyihin Digium-ohjelma, johon kyselyiden vastaukset menevät automaattisesti. Ohjelmisto tekee niistä pika-analyysin joita Veripalvelu on hyödyntänyt toiminnassaan. Kyselyn tuottaman aineiston sain muistitikulla raakatiedostona Excel-taulukko-ohjelmaan syötettynä eikä sitä ollut esiajettu Digium-ohjelmalla.

Koska Verkkokyselylomake sisälsi paljon ylimääräistä tietoa tutkimusongelmani huomioon ottaen, valitsin kyselylomakkeesta parhaiten vastauksia antavat kysymykset. Jotkut kysymyksistä oli muotoiltu siten, että ne antavat suoraan vastauksia tutkimusongelmaani. Loput kysymyksistä valitsin tukeutuen motivaatiota käsittelevän kappaleen sisältöön Seuraavassa luettelen kysymykset, joiden tuloksia käsittelem laajemmin opinnäytetyössäni. Kysymykset ovat siinä järjestyksessä, missä ne ovat kyselylomakkeella. Tuloksia käsitellessäni voi kysymysten järjestys olla toinen.

- Tulin luovuttamaan verta, koska (voit valita useamman)
- Arvioi kokemuksiasi tullessasi luovutukseen
- Veripalvelutoimiston/luovutustilaisuuden aukioloajat eivät ole mielestäni esteenä verenluovutukselle
- Voit halutessasi tarkentaa vastaustasi
- Aiheutuiko sinulle haittaa verenluovutuksesta?
- Luovutuksesta aiheutui minulle
- Tarkastellessani verenluovutustapahtumaa kokonaisuutena olen
- Minkä yhden asian haluaisit muuttaa verenluovutustapahtumassa?
- Aion luovuttaa verta seuraavan 12 kuukauden aikana...
- Minua motivoi tai motivoisi säännölliseen luovutukseen (voit valita useamman)...
- Olen
- Ikäni
- Luovutuspaikka

Koska opinnäytetyössäni käsittelem vain kiinteiden veripalvelutoimistojen asiakkaita, sain Veripalvelulta aineiston Excel-tiedostona josta oli poistettu vastaajat, jotka olivat ilmoittaneet luovuttaneensa verta viimeisimmän kerran Veripalvelun liikkuvassa yksikössä. Veripalvelulta saamani aineiston kokona oli 914. Kyselylomakkeella on kohta, jossa vastaaja on voinut ilmoittaa oman arvionsa mukaan olevansa säännöllinen luovuttaja (katso Liite 1, kohta: "Tulin luovuttamaan verta, koska"). Saamastani aineistosta poistin heti ne vastaajat, jotka olivat jättäneet valitsemasta kohdan "olen säännöllinen luovuttaja". Tämän vuoksi opinnäytetyöni otannaksi (N) tuli 803. Seuraavaksi aloin tulkita saamaani Excel-taulukkoa. Vastaukset olivat, avoimia kysymyksiä lukuun ottamatta, numeerisessa muodossa ja jokainen numero tarkoitti tiettyä määrettä kysymyksestä riippuen (esim. 1= kyllä, 2= Ei tai 1= nainen ja 2= mies). Vastausten numeerisen arvon merkitsin paperille ylös jokaisen käyttämäni kysymyksen kohdalle jotta muistaisin arvon myöhemmin. Näiden esivalmistelujen jälkeen loin työskentelypohjan

Internetistä lataamalla SPSS-Statistics Version 19.0-ohjelmaan ja muunsin Excel-taulukko-ohjelman arvot sopiviksi SPSS:n kanssa. Aineiston siirron tein lähinnä yksittäin näppäilemällä arvoja, mutta muutamassa kohdin käytin myös kopioi-liitä toimintoja.

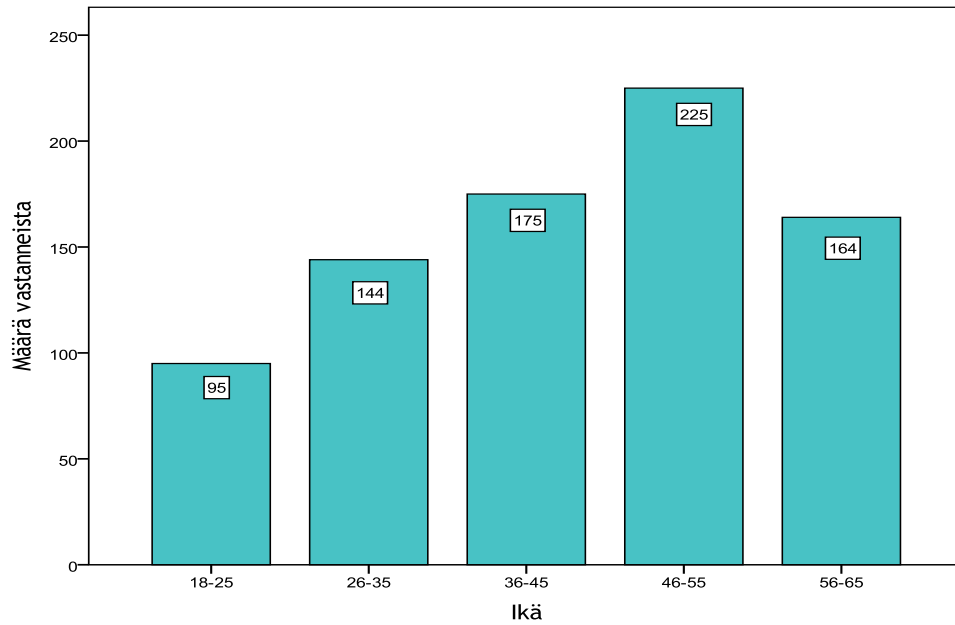
SPSS-ohjelmalla tein aineistoni analyysit ja osan opinnäytetyössäni olevista kuvista ja taulukoista. Ristiintaulukointia tehdessäni SPSS:llä en muuntanut saamiani arvoja prosenteiksi koska siinä vaiheessa ajattelin, etten tarvitse prosenttilukuja. Tuloksia tarkastaessa huomasin, että siirtäessäni sukupuoli tietoja SPSS:ään ohjelmisto oli ottanut huomioon vain 14 niistä jotka olivat jättäneet sukupuolensa ilmoittamatta todellisen luvun ollessa 32. Tuloksia auki kirjoittaessani totesin myös, että prosenttiluvut antavat enemmän tietoa kuin pelkät luvut. Tässä vaiheessa Internetistä lataamani SPSS-ohjelmistoversio oli jo vanhentunut. Näiden vuoksi opettelini käyttämään Excel-ohjelman Pivot-taulukko työkalua, laskin ristiintaulukoinnit uudelleen ja muutin vastaukset prosenttiluvuiksi. Tein myös kaikki tauluko ja osan kuvista Excelillä.

10 Tulosten tarkastelu

10.1 Kyselyyn vastanneiden perustiedot

Vastaajista 389 ilmoitti olevansa nainen ja 382 olevansa mies. Vastaajista 32 halusi jättää ilmoittamatta sukupuolensa. He olivat iältään 36 - 65-vuotiaita. Ikäryhmästä 56 - 65 vuotiaista 13 % jätti kertomatta sukupuolensa.

Opinnäytetyössäni suurin osa vastaajista (n=225) oli iältään 46 - 55-vuotiaita. Toiseksi suurin ikäryhmä oli 36 - 45 vuotiaat joista suurin osa oli jälleen miehiä (n=94) ja kolmanneksi 56 - 65 vuotiaat, joista miehiä oli 84. Näiden ikäryhmien määrät ovat hyvin lähellä toisiaan. Nuorempien verenluovuttajien määrä on pienempi, 18 - 35 vuotiaiden vastaajien yhteen laskettu määrä on samaa suuruusluokkaa kuin suurimman ikäryhmän.

Kuva 2: Vastaajien ikäjakauma (N=803)

Kyselyyn vastaajilta kysyttiin paikkaa, missä he olivat käyneet luovuttamassa verta. Tähän kysymykseen vastaamatta oli jättänyt 92, mikä oli 11 % koko aineistosta. Helsinki oli ylivoimaisesti suosituin verenluovutuskaupunki. Sähköiseen kyselyyn vastanneista 203 ilmoitti luovutuspaikakseen Helsingin. Heistä 122 ilmoitti luovuttaneensa Sanomatalossa ja 81 Kivihaassa. Turku oli toiseksi suosituin verenluovutuspaikka 84 verenluovutuksella. Tampere, Lahti ja Oulu olivat seuraavaksi suosituimmat verenluovutuspaikat.

Taulukko 1: Vastaajien ilmoittama verenluovutuskaupunki (N=803). Kaupungit on lueteltu aakkosjärjestyksessä.

Luovutuspaikka	Vastaajien lukumäärä (kpl)	Osuus vastaajista (%)
Kivihaka (Helsinki)	81	10
Sanomatalo (Helsinki)	122	15
Hämeenlinna	25	3
Joensuu	24	3
Jyväskylä	40	5
Kokkola	15	2
Kuopio	39	5
Lahti	54	7
Lappeenranta	18	2
Mikkeli	17	2
Oulu	48	6
Pori	22	3
Rovaniemi	19	2
Seinäjoki	29	4
Tampere	51	6
Turku	84	11
Vaasa	23	3
Yhteensä	711	89

10.2 Säännölliseen verenluovuttamiseen vaikuttavia tekijöitä

Sähköiseen kyselyyn osallistujilta kysyttiin, miksi he olivat tulleet luovuttamaan verta. Annetuista vaihtoehtoista sai valita useamman. Vastaajista 33 ilmoitti tulleen luovuttamaan verta hetken mieltäjohteesta nähtyään Veripalvelun toimiston. 38 oli käynyt Veripalvelun Internet-sivuilla ennen verenluovutukseen tuloa kun taas 22 oli käynyt tutustumassa Veripalvelun Facebook-sivuihin. Kyselyyn vastanneista 60 ilmoitti tulleen luovuttamaan verta kaverinsa kanssa tai että oli kuullut verenluovutuksesta kaveriltaan. Lehti-, radio-, ulko- ja televisiomainonta eivät houkuttelleet verenluovuttajia.

Taulukko 2: Vastaajien ilmoittamat syyt, miksi tulivat luovuttamaan verta esitettyinä sekä lukumääränä että prosentteina.

Tulin luovuttamaan verta, koska:	Vastanneiden määrä (kpl)	Osuus vastanneista (%)
<u>Olen säännöllinen verenluovuttaja</u>	<u>803</u>	<u>100</u>
Kuulin Veripalvelusta radiosta/tv:stä	13	1,6
Näin lehti-ilmoituksen	6	0,7
Näin ulkomainonnan	8	1
Tulin kaverin kanssa/kuulin kaverilta	60	7,5
Näin toimiston ja päätin tulla luovuttamaan	33	4,1
Kävin Veripalvelun www-sivuilla	38	4,7
Kävin Veripalvelun Facebook-sivuilla	22	2,7

Ikäryhmistä 18 - 25 vuotiaat olivat löytäneet Veripalvelun www- ja Facebook-sivut parhaiten. Heistä 23 % oli tullut luovuttamaan verta kavereiden kanssa tai oli kuullut verenluovutuksesta kavereiltaan. Muissa ikäryhmissä samaan väitteeseen vastasi myöntävästi 1 - 8 %. Veripalvelun toimiston näkemisen jälkeen 18 - 25 vuotiaista 11 % teki päätöksen tulla luovuttamaan verta. 26 - 65 vuotiaat tulivat luovuttamaan verta ennen kaikkea tavan vuoksi. Ikäryhmässä 26 - 35 vuotiaat on vielä nähtävissä kavereiden, veripalvelutoimiston näkemisen ja Internet-sivujen vaikutus.

Taulukko 3: Vastaajien ilmoittamat syyt tulla luovuttamaan verta ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Tulin luovuttamaan verta, koska	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen säännöllinen verenluovuttaja	100	100	100	100	100
Radio tai tv	2	1	2	2	1
Lehti-ilmoitus	2	0	1	1	0
Ulkomainoksen näkeminen	4	0	0	1	1
Kuulin kaverilta	23	8	3	8	1
Näin toimiston	11	7	2	2	3
Kävin veripalvelun nettisivuilla	16	6	2	3	2
Kävin facebookisivulla	12	2	3	1	0

Naiset ilmoittivat tullessa luovuttamaan verta joko kaverin kanssa tai kuultuaan kaveriltaan asiasta useammin kuin miehet. Niistä, jotka eivät ilmoittaneet sukupuoltaan, 7 % ilmoitti tullessa luovuttamaan verta kun näki veripalvelun toimiston. Naiset ilmoittivat myös käyneensä

miehiä useammin Veripalvelun netti- tai Internet-sivuilla ja tehneensä verenluovutus päätöksen sitä kautta.

Taulukko 4: Vastaajien ilmoittamat syyt tulla luovuttamaan verta sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Tulin luovuttamaan verta, koska	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuolta
Olen säännöllinen verenluovuttaja	100	100	100
Radio tai tv	1	2	0
Lehti-ilmoitus	1	1	0
Ulkomainoksen näkeminen	1	1	0
Kuulin kaverilta	11	4	0
Näin toimiston	4	4	7
Kävin veripalvelun nettisivuilla	5	4	0
Kävin Facebook-sivuilla	4	2	0

Vastaajien (N=803) kokemukset heidän tullessa verenluovutukseen olivat pääsääntöisesti positiivisia. Vastaajista suurin osa oli täysin samaa mieltä esitettyjen väittämien kanssa ja toiseksi eniten oltiin väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä. Suurta hajontaa ei muodostunut minikään väittämän kohdalla. Kun ”täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” - väittämien vastausten lukumäärät ja vastausprosentit laskettiin yhteen jokaisen väittämän kohdalla, lukumäärät (n) olivat 781 - 792 välillä ja vastausprosentit välillä 97 - 99 %.

Taulukko 5: Internetkyselyyn vastanneiden kokemukset verenluovutustapahtumaan tullessa (N=803). Vastaukset on ilmoitettu prosentteina (%).

Kokemukset verenluovutustapahtumasta	Mielipide				
	Olen täysin samaa mieltä	Olen jokseenkin samaa mieltä	Olen jokseenkin erimielistä	Olen täysin erimielistä	En osaa sanoa
Veripalvelutoimisto oli helppo löytää	87	12	1	0	0
Koin itseni tervetulleeksi saapuessani verenluovutukseen	88	11	1	0	1
Sain riittävät ohjeet tietopaketin lukemiseksi	88	10	1	0	1
Sain riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämiseksi	89	9	1	0	2
Sain riittävän opastuksen luovutuksessa toimimiseksi	90	9	0	0	1

Ikäryhmittäin tarkasteltuna jokaisen mielestä Veripalvelun toimisto oli helppo löytää. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli jokaisesta ikäryhmästä 92 - 76 %. Verenluovuttajista nuorimmat (18 - 45 vuotiaat) olivat eniten väitteen kanssa jokseenkin samaa mieltä.

Taulukko 6: Vastaajien mielipide väitteen ” Veripalvelutoimisto oli helppo löytää” kanssa ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%)

Veripalvelutoimisto oli helppo löytää	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen täysin samaa mieltä	76	88	81	91	92
Olen jokseenkin samaa mieltä	23	11	15	8	7
Olen jokseenkin eri mieltä	1	1	2	0	1
Olen täysin erimieltä	0	0	1	0	0
En osaa sanoa	0	1	1	0	0

Sekä naisista että miehistä 87 % oli täysin samaa mieltä Veripalvelu toimiston löytämisen helppoudesta. Niistä, jotka eivät ilmoittaneet sukupuoltaan, 81 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä.

Taulukko 7: Vastaajien mielipide väitteen ” Veripalvelutoimisto oli helppo löytää” kanssa sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Veripalvelutoimisto oli helppo löytää	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	87	87	81
Olen jokseenkin samaa mieltä	12	12	19
Olen jokseenkin erimieltä	1	1	0
Olen täysin erimieltä	0	0	0
En osaa sanoa	0	0	0

Suurin osa ikäryhmistä oli kokenut olleensa tervetullut Veripalvelun toimistoon. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli kaikista ikäryhmistä 90 - 85 %. Melkein jokaisessa ikäryhmässä oli myös niitä, jotka eivät kokeneet olleensa tervetulleita Veripalvelun toimistoon.

Taulukko 8: Vastaajien mielipide väitteen ”koin olleeni tervetullut” kanssa ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Olin tervetullut	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen täysin samaa mieltä	89	89	88	85	90
Olen jokseenkin samaa mieltä	8	10	11	13	9
Olen jokseenkin eri mieltä	1	1	1	0	1
Olen täysin erimieltä	0	0	1	0	0
En osaa sanoa	1	0	0	1	1

Naisista 88 % ja miehistä 87 % koki olleensa tervetullut Veripalvelun toimistoon. 93 % sukupuolensa ilmoittamatta jättäneistä oli täysin samaa mieltä. Miehistä 1 % koki, ettei heitä toivottu tervetulleiksi Veripalvelutoimistoon.

Taulukko 9: Vastaajien mielipide väitteen ”koin olleeni tervetullut” kanssa sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Olin tervetullut	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	88	87	88
Olen jokseenkin samaa mieltä	11	11	6
Olen jokseenkin erimieltä	1	1	3
Olen täysin erimieltä	0	0	0
En osaa sanoa	0	1	0

Suurin osa kaikista ikäryhmistä oli täysin samaa mieltä siitä, että he saivat tarvittavan ohjauksen tietopaketin lukemiseen ennen verenluovutuksen alkua. Kaikista tyytyväisempiä olivat 18 - 25 vuotiaat (92 %). Muiden ikäryhmien tyytyväisyys väitteen kanssa oli 89 - 85 %.

Taulukko 10: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet tietopaketin lukemiseen” kanssa ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Sain riittävät ohjeet tietopaketin lukemiseen	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen täysin samaa mieltä	92	85	89	89	85
Olen jokseenkin samaa mieltä	7	11	8	9	12
Olen jokseenkin eri mieltä	1	2	1	0	2
Olen täysin erimieltä	0	0	1	0	0
En osaa sanoa	0	2	2	1	1

Naisista 89 % ja miehistä 86 % oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Jokseenkin samaa mieltä oli naisista 9 % ja miehistä 10 %. Jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa oli naisista ja miehistä 1 % vastaajista.

Taulukko 11: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet tietopaketin lukemiseen” kanssa sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Sain riittävät ohjeet tietopaketin lukemiseen	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	89	86	84
Olen jokseenkin samaa mieltä	9	10	9
Olen jokseenkin erimieltä	1	1	3
Olen täysin erimieltä	0	0	0
En osaa sanoa	1	2	0

Suurin osa kaikista ikäryhmistä koki, että olivat saaneet riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämistä varten. Ikäryhmissä täysin samaa mieltä väitteen kanssa oltiin 93 - 88 % 18 - 25 vuotiaiden ollessa kaikista tyytyväisimpiä. Jokaisesta muusta ikäryhmästä, paitsi 36 - 45 vuotiaat, 1 % olisi halunnut ainakin jonkin verran paremman ohjeen luovutuslomakkeen täyttämistä varten.

Taulukko 12: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämiseen” kanssa ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Sain riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämiseen	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen täysin samaa mieltä	93	88	90	88	88
Olen jokseenkin samaa mieltä	6	9	8	9	10
Olen jokseenkin eri mieltä	1	1	1	0	1
Olen täysin erimieltä	0	0	1	0	0
En osaa sanoa	0	2	1	2	1

Naisista ja miehistä luovutuslomakkeen täyttämistä varten annettujen ohjeiden riittävydestä täysin samaa mieltä oli 89 %. Naisista 1 % oli jokseenkin eri mieltä luovutuslomakkeen täyttämistä koskevan ohjauksen riittävydestä.

Taulukko 13: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämiseen” sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Sain riittävät ohjeet luovutuslomakkeen täyttämiseen	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	89	89	84
Olen jokseenkin samaa mieltä	9	9	9
Olen jokseenkin erimieltä	1	0	3
Olen täysin erimieltä	0	0	0
En osaa sanoa	1	2	0

Vastaajista suurin osa oli täysin tyytyväinen tai jokseenkin tyytyväinen saamiinsa ohjeisiin verenluovustilanteessa toimimiseksi. Ikäryhmistä täysin tyytyväisiä oli 91 - 88 %. Vastaajista vanhimmat eli 46 - 65 vuotiaat olivat kaikista tyytyväisimpiä saamiinsa ohjeisiin.

Taulukko 14: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet luovutustilanteessa toimimiseksi” ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

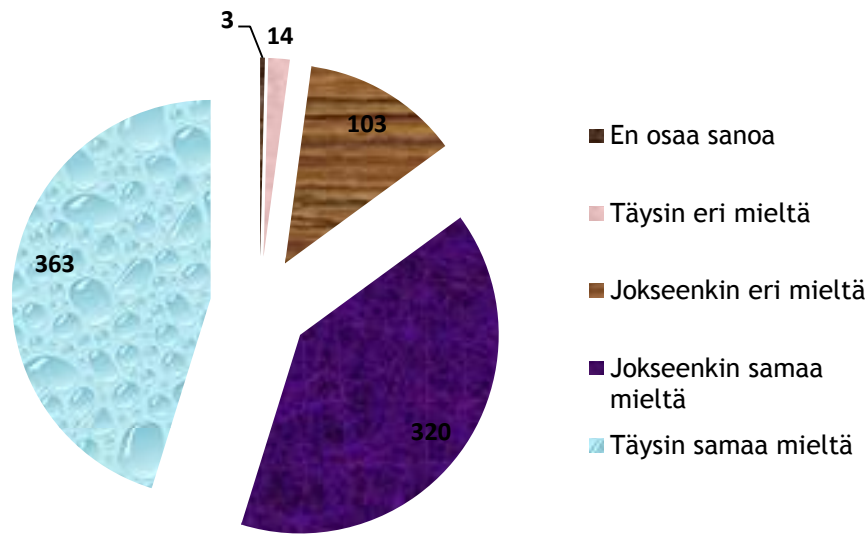
Sain riittävät ohjeet luovutustilanteessa toimimiseksi	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Olen täysin samaa mieltä	88	89	90	90	91
Olen jokseenkin samaa mieltä	11	10	7	9	8
Olen jokseenkin eri mieltä	1	1	1	0	0
Olen täysin erimieltä	0	0	1	0	0
En osaa sanoa	0	0	2	1	1

Naisista ja miehistä 90 % oli täysin samaa mieltä siitä, että he saivat riittävät ohjeet verenluovutustilanteessa toimimiseksi. Osa naisista olisi toivonut enemmän ohjausta siitä, miten he toimisivat verenluovutustapahtuman aikana.

Taulukko 15: Vastaajien mielipide väitteen ”sain riittävät ohjeet luovutustilanteessa toimimiseksi” sukupuolen mukaan (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Sain riittävät ohjeet luovutustilanteessa toimimiseksi	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	90	90	84
Olen jokseenkin samaa mieltä	9	8	9
Olen jokseenkin erimieltä	1	0	0
Olen täysin erimieltä	0	0	0
En osaa sanoa	0	1	3

Suurin osa vastaajista (683) on sitä mieltä, että Veripalvelun toimistojen aukioloajat eivät ole esteenä verenluovutukselle. Vastaajista 3 ei osannut arvioida, estävätkö toimistojen aukioloajat heidän verenluovutustapahtumaansa. Kuitenkin yhteensä 117 vastaajaa arvioi toimistojen aukiolojen rajoittavan heidän verenluovutustaan.

Kuva 3: Verenluovuttajien tyytyväisyys Veripalvelutoimistojen aukioloaikoihin (N= 803). Luvut ovat ilmoitettu vastausten lukumääränä.

Veripalvelutoimistojen aukioloaikojen esteettömyys verenluovutukselle jakoi mielipiteitä eri ikäryhmissä. Suurin osa ikäryhmissään oli väitteen kanssa joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Nuoremmat verenluovuttajat kokivat enemmän olevansa väitteen kanssa jokseenkin erimieltä kuin vanhemmat verenluovuttajat. 46 - 65 vuotiaista suurin osa oli väitteen kanssa samaa mieltä kun taas 18 - 35 vuotiaista jopa 17 % oli väitteen kanssa jokseenkin eri mieltä.

Taulukko 16: Vastaajien mielipide väitteeseen ”veripalvelutoimistojen aukioloajat eivät ole esteenä verenluovutukselle” ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Veripalvelun toimistojen aukilo ei ole este verenluovukselleni	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Täysin samaa mieltä	36	35	39	50	60
Jokseenkin samaa mieltä	42	44	43	39	33
Jokseenkin erimieltä	19	19	17	9	5
Täysin erimieltä	1	1	1	3	2
En osaa sanoa	2	0	1	0	0

Naisista 48 % ja miehistä 41 % oli täysin samaa mieltä siitä, ettei Veripalvelutoimistojen aukioloajat ole este verenluovutukseen tulemiselle. Sukupuolensa ilmoittamatta jättäneistä 63 % oli sitä mieltä, etteivät aukioloajat estäneet verenluovutusta millään tavalla. Naisista 16 % ja miehistä 13 % koki, että Veripalvelutoimistojen aukioloajat ovat ainakin jonkinlainen este heidän verenluovutukselleen.

Taulukko 17: Vastaajien mielipide väitteen ”Veripalvelutoimiston aukioloajat eivät ole esteenä verenluovutukselle” sukupuolen mukaan (N=803). Tulokset ilmoitettu prosentteina (%).

Veripalvelutoimiston aukioloajat eivät ole esteenä verenluovutukselle	Sukupuoli		
	Nainen	Mies	Ei ilmoittanut sukupuoltaan
Olen täysin samaa mieltä	48	41	63
Olen jokseenkin samaa mieltä	36	46	22
Olen jokseenkin eri mieltä	14	12	13
Olen täysin eri mieltä	2	1	3
En osaa sanoa	1	0	0

Vain 5 % vastaajista (N= 803) arvioi, että verenluovutuksesta aiheutui jonkinlainen haitta tai vaiva. Naisista 29 ilmoitti saaneensa jonkinlaisen vaivan kun taas seitsemän miestä ilmoitti kokeneensa saman. Ikäluokista sekä 18 - 25 että 36-45 vuotiaista kymmenen ilmoitti saaneensa jonkun haitan tai vaivan verenluovutuksen jälkeen. Iältään 26 - 35 vuotiaista kyllä vastasi yhdeksän, 46 - 55 vuotiaista neljä ja 56 - 65 vuotiaista viisi henkilöä. Luovutuspaikalla 13 verenluovuttajalle tuli heikottava olo ja kolmea verenluovuttajaa alkoi pyörryttää. Päänsäryn sai kolme, mustelma kyynärtaiveeseen tuli yhdeksälle, väsymystä tunsu 12 ja viidellä verenluovuttajalla kipeytyi kyynärtaive heti luovutuspaikalla. Kun taas myöhemmin verenluovutuksen jälkeen viittä alkoi heikottaa ja yhdelle tuli pyörtymisen tunnetta. Väsymystä tunsu kaksi, mustelma tuli yhdelle ja kyynärtaive kipeytyi kahdella luovuttajalla myöhemmin verenluovutuksen jälkeen. Kenellekään ei tullut jälkikäteen päänsärkyä.

Verenluovuttajista nuorimmat, 18 - 25 vuotiaat, 11 % koki saaneensa jonkinlaisen haitan tai vaivan verenluovutuksen jälkeen. Vanhemmat kokivat saaneensa vähiten haittoja tai vaivoja verenluovutuksen jälkeen.

Taulukko 18: Haitan tai vaivan ilmaantuminen verenluovutuksen jälkeen ikäryhmittäin (N=803). Vastaukset ilmoitettu Prosentteina (%).

	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Minulle aiheutui haitta tai vaiva verenluovutuksen jälkeen	11	6	6	2	3

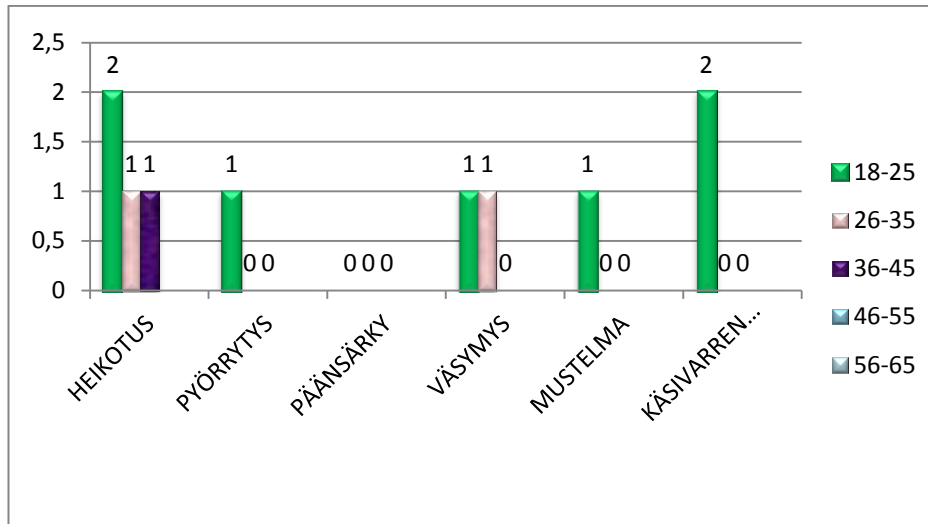
Naisista 7 % ja miehistä 2 % koki verenluovutuksen jälkeen haitan tai vaivan. Yksikään ei saanut haittaa tai vaivaa heistä, jotka eivät kertoneet sukupuoltaan.

Heti verenluovutuksen jälkeen verenluovutuspaikalla 18 - 25 vuotiaat ilmoittivat saaneensa eniten haittoja tai vaivoja. Heistä 6 %:lla oli heikotusta ja 2 %:lla pyörryttävää oloa. Väsymystä koki 4 %. 26 - 35 vuotiaista 1 % ilmoitti kokeneensa heikotusta, pyörrytystä ja väsymystä. Myös 1 %:lle oli tullut mustelma käsivarteen ja käsivarsi oli kipeytynyt heti luovutuspaikalla. 36 - 45 vuotiaista 2 %:lle tuli pyörryttävää oloa ja väsymystä. 1 % sai päänsärkyä ja käsivarteen tuli mustelma ja se kipeytyi heti. 46 - 55 vuotiaista 1 % ilmoitti saaneensa mustelman käsivarteen luovutuspaikalla. 56 - 65 vuotiaista 1 %:lle tuli heti heikotusta ja väsymyksen tunnetta. Lisäksi 1 %:lle tuli mustelma käsivarteen ja käsivarsi kipeytyi heti.

Taulukko 19: Verenluovutuksesta aiheutuneet haitat tai vaivat heti verenluovutuksen jälkeen ikäluokittain (N=803). Tulokset on ilmoitettu prosentteina (%).

Verenluovutuksesta aiheutunut haitta tai vaiva	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Heikotus	6	1	2	0	1
Pyörrytys	2	1	0	0	0
Päänsärky	1	0	1	0	0
Väsymys	4	1	2	0	1
Mustelma	1	1	1	1	1
Käsivarren kipeytyminen	0	1	1	0	1

46 - 65 vuotiaista ei kenellekään tullut mitään haittoja tai vaivoja myöhemmin verenluovutuksen jälkeen. Ikäryhmästä 18 - 25 vuotiaat 2 % ilmoitti tunteneensa heikotusta ja käsivarsi oli kipeytynyt myöhemmin verenluovutuksen jälkeen. Heistä 1 %:lle oli myöhemmin tullut myös mustelma ja pyörryttävä olo sekä väsymys. 26 - 35 vuotiaista 1 %:lle oli tullut myöhemmin väsyttävä ja heikottava olo. 36 - 45 vuotiaille heikotusta oli tullut 1 %:le.

Kuva 5: Verenluovutuksesta aiheutuneet haitat tai vaivat myöhemmin verenluovutustapahtuman jälkeen ikäluokittain (N=803). Tulokset on ilmoitettu prosentteina (%).

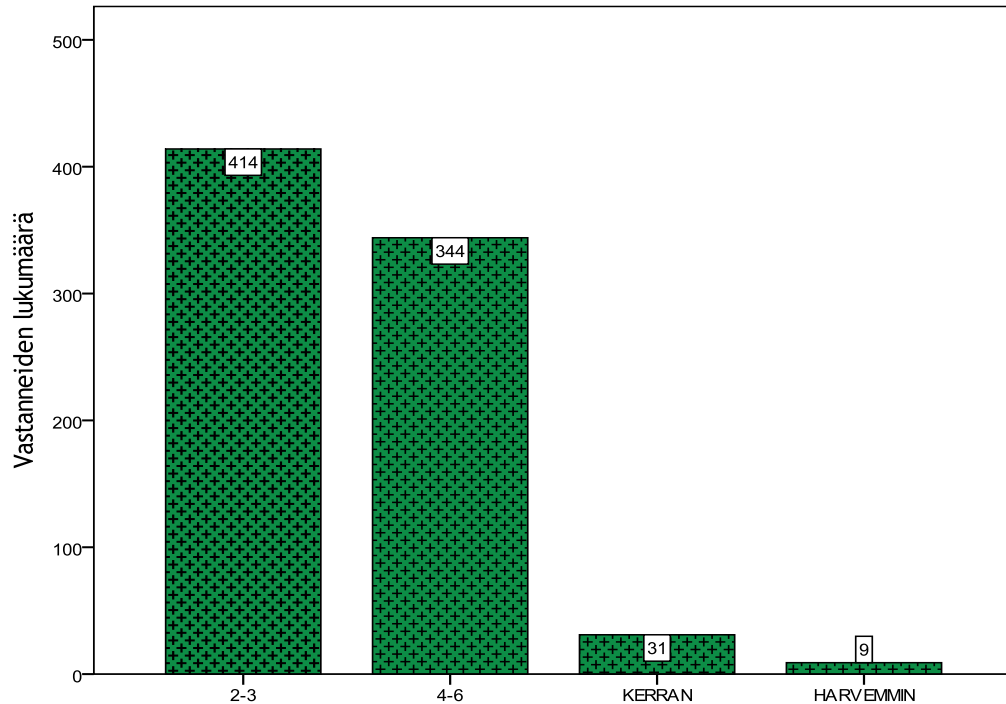
Hämeenlinnan, Lappeenrannan, Mikkelin, Porin, Rovaniemen ja Vaasan Veripalvelutoimistoissa käyneet verenluovuttajat eivät olleet saaneet minkäänlaista haittaa tai vaivaa verenluovutuksen jälkeen. Tampereen Veripalvelutoimistossa 21 % ja Turun Veripalvelutoimistoissa 16 % verenluovuttajista oli saanut jonkinlaisen haitan tai vaivan heti verenluovutuksen jälkeen.

Taulukko 20: Verenluovutuksesta aiheutuneet haitat ja vaivat Veripalvelutoimistoittain. Vastaukset ilmoitettu prosentteina (%).

Verenluovutuspaikka	Luovuttajalle tullut haitta tai vaiva verenluovutuksesta (% vastaajista)
Ei kertonut luovutuspaikkaansa	5
Kivihaka	11
Sanomatalo	11
Hämeenlinna	0
Joensuu	3
Jyväskylä	5
Kokkola	5
Kuopio	3
Lahti	5
Lappeenranta	0
Mikkeli	0
Oulu	11
Pori	0
Rovaniemi	0
Seinäjäjoki	5
Tampere	21
Turku	16
Vaasa	0
Yht.	100

Vastaajista (N= 803) suurin osa oli erittäin tyytyväinen verenluovutustapahtumaan kokonaisuutena. Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä vastaajista oli 99 %. 0,1 % ilmoitti olevansa täysin erimieltä väitteen kanssa.

Sähköiseen kyselyyn vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka monta kertaa he tulevat luovuttamaan verta seuraavien 12 kuukauden aikana. Kysymykseen vastaajista (n=798) 414 arvioi tulevansa luovuttamaan verta 2 - 3 kertaa kun taas 344 vastaajaa arvioi luovuttavansa verta 4 - 6 kertaa seuraavien 12 kuukauden aikana. 31 vastaajaa ilmoitti luovuttavansa vain kerran ja 9 vastaajaa oli arvioinut luovuttavansa verta harvemmin kuin kerran vuodessa. Viisi kyselyyn vastaajaa eivät osanneet tai halunneet arvioida tulevia verenluovutuskertojaan.

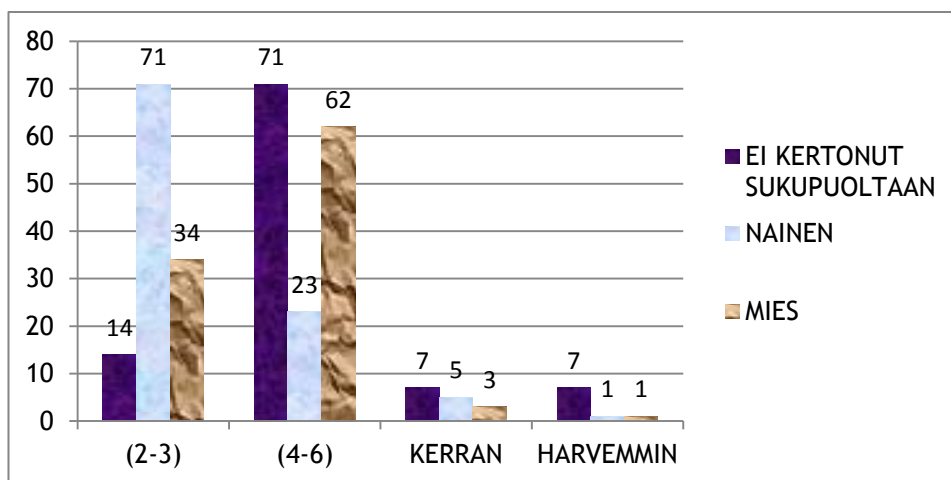
Kuva 6: Kyselyyn vastaajat (N=798) ovat arvioineet, kuinka monta kertaa he tulevat luovuttamaan verta tulevien 12 kuukauden aikana.

18 - 25 vuotiaista vastaajista 66 % ilmoitti tulevansa luovuttamaan verta 2 - 3 kertaa tulevan 12 kuukauden aikana. 26 - 35 vuotiaista 53 %, 36 - 45 vuotiaista 51 %, 46 - 55 vuotiaista 52 % ja 56 - 65 vuotiaista 43 %. Luovuttajista 26 - 35 vuotiaista 6 % ja 36 - 45 vuotiaista 7 % ilmoitti, että tulevat luovuttamaan verta vain kerran tulevan 12 kuukauden aikana. Jokaisessa ikäryhmässä, paitsi 18 - 25 vuotiaissa, oli vastaajia, jotka ilmoittivat tulevansa verenluovutukseen harvemmin kuin kerran tulevan 12 kuukauden aikana. Tähän kysymykseen ei ollut vastannut yksi 46 - 55 vuotiaista ja neljä 56 - 65 vuotiaista.

Taulukko 21: Vastaajat (N=798) ovat arvioineet, kuinka monta kertaa he tulevat luovuttamaan verta tulevien 12 kuukauden aikana ikäryhmittäin esitettynä. Tulokset ilmoitettu prosentteina (%).

Verenluovutus-kerrat	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
2 - 3	66	53	51	52	43
4 - 6	32	40	40	46	52
Kerran	2	6	7	1	4
Harvemmin	0	1	2	1	1

Naisista 71 % arvioi, että tulee luovuttamaan verta 2 - 3 kertaa seuraavan 12 kuukauden aikana. Miehistä 62 % arvioi tulevansa luovuttamaan verta 4 - 6 kertaa saman ajan jakson aikana. Kummastakin sukupuolesta 1 % ilmoitti, että tulee luovuttamaan verta harvemmin kuin kerran tulevan 12 kuukauden aikana. Naisista yksi ja miehistä neljä jätti vastaamatta tähän kysymyksen. Heistä, jotka eivät ilmoittaneet sukupuoltaan, 71 % arvioi luovuttavansa verta 4 - 6 kertaa tulevan 12 kuukauden aikana. Yhdeksän vastaajista arvioi tulevansa harvemmin kuin kerran. Tämä joukko oli varsin heterogeeninen, esim. kaksi heistä oli tai halusi tulla raskaaksi, kaksi oli yli 65 vuotta, yksi oli lähdössä töihin ulkomaille ja yksi ei voinut luovuttaa lääkekuurinsa vuoksi.

Kuva 7: Vastaajat ovat arvioineet, kuinka monta kertaa tulevat luovuttamaan verta tulevien 12 kuukauden aikana (N=798). Tulokset ilmoitettu sukupuolen mukaan ja prosentteina (%).

Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, mikä motivoi tai motivoisi säännölliseen verenluovutukseen. Annetuista vaihtoehtoista sai valita useita. Eniten vastaajia motivoi säännölliseen verenluovutukseen halu auttaa (86 %) ja siitä saatu hyvä mieli (84 %). Verenluovuttajat kokivat tärkeäksi tiedon siitä, että he toimivat välillisesti hengenpelastajina (52 %) ja auttavat useita potilaita yhdellä verenluovutuskerralla (69 %). Verenluovutustapahtumassa oleva hyvä asiakaspalvelu ja ilmapiiri motivoivat 52 % verenluovuttajaa säännölliseen verenluovutukseen. 46 % vastaajista ilmoitti käyvänsä luovuttamassa verta säännöllisesti, koska he kokivat että verenluovutukseen on helppo tulla.

Vastaajista 38 % ilmoitti luovuttavansa verta säännöllisesti, koska he kokivat sen velvollisuudeksi. 33 % vastaajista kertoi lähtevänsä luovuttamaan verta Veripalvelun lähettämän kutsun vuoksi. Säännöllisillä verenluovuttajilla 21 %:lla läheinen saa tai on saanut verta. Verenluovuttajien kuulemat selviytymistarinat (14 %), veren luovuttaminen työporukalla (5 %), työpaikalla

oleva verenluovutushaaste (1 %) ja työpaikalla oleva esittelytilaisuus (0 %) eivät motivoineet vastaajia säännölliseksi verenluovuttajaksi.

Taulukko 22: Kyselyyn vastanneiden (N=803) motivaatiotekijät tulla luovuttamaan verta säännöllisesti. Vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon.

Väittäjä	% vastaajista
Haluan auttaa potilaita	86
Saan hyvän mielen	84
Osallistuminen työpaikkani verenluovutushaasteeseen	1
Verenluovuttaja on hengenpelastaja	52
Koen verenluovutuksen velvollisuudeksi	38
Verenluovutuksen esittelytilaisuus työpaikallani	0
Luovutustilaisuuteen on helppo tulla	46
Autan verenluovutuksella useita potilaita	69
Kutsu (tekstiviesti, sähköposti, kortti, kirje)	33
Kuulemani selviytymistarinat	14
Hyvä asiakaspalvelu ja mukava ilmapiiri	52
Läheiseni on tai on ollut verensaaaja	21
Käydä työporukalla verenluovutuksessa	5

Verenluovuttajista nuorimpia eli 18 - 25-vuotiaita säännölliseen verenluovutukseen motivoi eniten halu auttaa (94 %) ja luovutuksesta saatu hyvä mieli (93 %). Heistä 83 % motivoi säännölliseen verenluovutukseen tieto siitä, että yhdellä verenluovutuskerralla he voivat auttaa useita potilaita. Jokaisessa ikäryhmässä halu auttaa ja luovutuksesta saatu hyvä mieli ovat eniten säännölliseen verenluovutukseen motivoivat asiat. Kokemus siitä, että voi verta luovuttamalla pelastaa toisen ihmisen hengen ja halu auttaa monia yhdellä verenluovutuskerralla olivat jokaiselle ikäryhmälle motivoiva asia säännölliseen verenluovutukseen. Myös Veripalvelun toimistoissa saatu hyvä palvelu, Veripalvelutoimiston helppo sijainti ja sinne tulon helppous sekä kokemus hengenpelastajana olemisesta olivat myös hyvin tärkeitä tekijöitä, mikä motivoi verenluovuttajia säännölliseen luovuttamiseen. Työpaikkaan ja työtovereihin liittyvät asiat eivät motivoineet ikäryhmiä säännölliseen verenluovutukseen. Verenluovuttajan läheisen saama veri tai hänen kuulemansa selviytymistarinat eivät myöskään motivoineet paljon ikäryhmiä luovuttamaan verta säännöllisesti.

Taulukko 23: Mitkä asiat motivoivat tai motivoisivat verenluovuttajia säännölliseen verenluovutukseen ikäryhmittäin (N=803)? Tulokset on ilmoitettu prosentteina (%).

Motivaatiotekijä	Ikä				
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65
Halu auttaa	94	89	86	84	84
Verenluovutuksesta saatu hyvä mieli	93	85	82	81	84
Työpaikan verenluovutushaaste	1	2	2	1	2
Olen hengenpelastaja	36	60	52	48	42
Verenluovutus on velvollisuuteni	38	42	39	34	41
Verenluovutuksen esittelytilaisuus työpaikallani	0	1	0	0	0
Verenluovutukseen on helppo tulla	68	51	43	36	43
Pystyn verenluovutuksella auttamaan useita potilaita	82	72	68	65	66
Veripalvelun lähettämä kutsu	26	40	33	32	31
Kuulemani selviytymistarinat	16	15	16	13	9
Hyvä asiakaspalvelu ja mukava ilmapiiri	68	56	47	48	48
Läheiseni saa tai on saanut verta	18	19	16	22	28
Verenluovuttaminen työporukan kanssa	1	6	7	7	2

Sukupuolensa ilmoittamatta jättäneiden tärkein asia säännölliseen verenluovutukseen oli halu auttaa (88 %). Naisilla ja miehillä sama asia oli tärkein motiivi säännölliseen verenluovutukseen, mutta erot muiden suosittujen motivoittekijöiden välillä ei ollut niin suuri kuin niillä, jotka eivät ilmoittaneet sukupuoltaan. Veren luovutuksesta saatu hyvä mieli on naisille ja miehille melkein yhtä tärkeä asia tulla luovuttamaan verta säännöllisesti. Naiset kokivat tärkeäksi sen tiedon, että yhdellä verenluovutuskerralla he voivat auttaa useita potilaita ja että he pelastavat henkiä luovuttamalla verta säännöllisesti. Naisista ja miehistä 38 % koki verenluovutuksen velvollisuudeksi

Taulukko 24: Mitkä asiat motivoivat tai motivoisivat säännölliseen verenluovutukseen sukupuolen mukaan (N=803). Tulokset on ilmoitettu prosentteina (%).

Motivaatiotekijä	Sukupuoli			Ei ilmoittanut sukupuoltaan
	Nainen	Mies		
Halu auttaa	88	85		88
Verenluovutuksesta saatu hyvä mieli	87	82		72
Työpaikan verenluovutushaaste	2	1		3
Olen hengenpelastaja	56	48		44
Verenluovutus on velvollisuuteni	38	38		47
Verenluovutuksen esittelytilaisuus työpaikallani	0	0		0
Verenluovutukseen on helppo tulla	51	41		44
Pystyn verenluovutuksella auttamaan useita potilaita	74	65		56
Veripalvelun lähettämä kutsu	38	29		22
Kuulemani selviytymistarinat	16	11		9
Hyvä asiakaspalvelu ja mukava ilmapiiri	56	48		50
Läheiseni saa tai on saanut verta	22	19		34
Verenluovuttaminen työporukan kanssa	6	4		3

11 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössäni en ole ollut tietoinen kenelle kysely on lähetetty, koska Veripalvelu suoritti aineiston keruun. Opinnäytetyöntekijänä tiedän vain perusjoukon. Kyselyyn vastaaminen oli jokaiselle vapaaehtoista. Kyselyn alussa todettiin, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja ilman vastaaja- ja tunnistetietoja, vaikka kysely lähetettiin vastaajille heidän Veripalvelulle ilmoittamaansa sähköpostiosoitteeseensa. Opinnäytetyötä tehdessäni toimin eettisten periaatteiden mukaisesti; en vähätellyt muiden tekijöiden tutkimuksia enkä lainannut heitä kertomatta siitä opinnäytetyössäni. Aiesopimuksen allekirjoittamisella sitouduin noudattamaan Laurean eettisiä ohjeita. (Laurean eettiset ohjeet 2007).

Saadakseni aineiston käyttööni allekirjoitin sopimuksen Veripalvelulle, jossa sitouduin käsittelemään aineistoa niin, ettei se joudu missään vaiheessa ulkopuolisten käsiin ilman Veripalvelulta erikseen saamaa lupaa. Samalla sitouduin hävittämään aineiston niin, ettei kukaan ulkopuolinen saa tietoja käsiinsä sieltä jälkikäteen. Tämä menettelytapa on yhdenmukainen Suomen henkilötietolain kanssa (Henkilötietolaki 1999).

Kvantitatiiviselle tutkimukselle on ominaista pohtia sen reliabiliteettia. Reliaabelius tarkoittaa opinnäytetyön tulosten pysyvyyttä eli sitä kuinka hyvin tutkimuksen voi toistaa toisena ajankohtana tutkijasta riippumatta. Reliaabeliuteen vaikuttavat muun muassa kyselyn vastausprosentti ja otoksen edustus kyselyn perusjoukosta. (Vilka 2007, 149 - 150.)

Opinnäytetyössäni kyselylomakkeen on tehnyt Veripalvelu. Heillä on paljon kokemusta kyselyiden teosta ja toteuttamisesta. Kysymykset ovat heillä monesti testattuja ja hyväksi havaittuja. Kysymykset ovat muotoiltu mahdollisimman yksiselitteiseksi, jottei tulisi väärin ymmärryksiä vastaajan ja kyselyn tekijän kesken. Opinnäytetyöni reliaabelius on korkea. Sähköisen kyselyn vastausprosentti on ollut hyvä. Otos on poikittaisotos ja se edustaa hyvin sitä, millainen on suomalainen verenluovuttaja. Sen puolesta puhuu se, että Sarvela (2002) on saanut samankaltaisia tuloksia omasta tutkimuksestaan.

Opinnäytetyön validiteetti kuvaa mittarin (kyselylomake) kykyä mitata juuri sitä asiaa, mitä on ollut tarkoitus. Validiteettiin vaikuttaa muun muassa se, ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset tavalla, joksi tutkija on ne tarkoittanut (Vilka 2007, 150). Sähköiset kyselyt ovat tutkijasta riippumattomia. Verenluovuttajien viimeiset luovutuskokemukset, varsinkin negatiiviset, voivat vaikuttaa jonkin verran vastausten pysyvyyteen. Niiden vastaajien mielipide, jotka eivät itse tiedosta motivaatiotekijöitään veren luovuttamiseen, saattaa varsinkin muuttua negatiiviseksi koetun verenluovutustapahtuman jälkeen. Vastaajilla on saattanut olla erilainen käsitys säännöllisen verenluovuttajan kriteereistä mitä opinnäytetyön tekijällä on ollut. He ovat saattaneet myös muistaa asioita väärin, mitkä ovat antaneet virheellisiä tuloksia.

Opinnäytetyöni luotettavuuteen vaikuttavat kirjaamisvirheet, mitä voi tapahtua siirtäessäni aineistoa SPSS-analyysiohjelmaan. Tarkistin tietojen kirjaamisen useaan kertaan, mutta siitäkin huolimatta virheitä voi tapahtua. Veripalvelulla on voinut tulla virheitä heidän kirjatesaan verenluovuttajiensa sähköpostiosoitteita rekisteriin tai luovuttajan asiakasrekisterissä oleva sähköpostiosoite on vanha tai ei ole aktiivisesti käytössä. Tällöin verkkokyselylomake ei saavuta verenluovuttajia, mutta kirjautuu kokonaisotantaan ja kadon osuus kasvaa.

Osassa kysymyksistä oli myös avoin vastausvaihtoehto. Avointen kysymysten vastaukset tukivat poikkeuksetta saamiani tutkimustuloksia ja kertoivat omalta osaltaan kyselylomakkeen hyvästä reliaabeliudesta ja validiteetista.

12 Pohdinta

Opinnäytetyössäni halusin selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä luovuttaa verta säännöllisesti. Aineistoni muodostui Veripalvelun tekemän Internetkyselyn pohjalta. Se koostuu 803 säännöllisesti vertaluovuttajien miesten ja naisten vastauksista. Otokseeni otin mukaani myös

ne vastaajat, jotka eivät syystä tai toisesta ilmoittaneet sukupuoltaan koska tutkimusongelman vuoksi vastaajien sukupuoli ei ollut tärkein tekijä. Internetkyselyssä oli myös kysymyksiä, jotka eivät tuoneet vastausta tutkimusongelmaani. Opinnäytetyössäni tarkastelin vain niitä kysymyksiä, jotka toivat vastauksia tutkimusongelmaani.

Opinnäytetyöstäni saamieni tulosten mukaan verenluovuttajien motivaatiotekijät ovat saman suuntaisia iästä ja sukupuolesta riippumatta. Tärkeintä heille on pyyteetön auttamisen ilo ja halu tuottaa hyvää muille. Tieto, että yhdellä verenluovutuskerralla voi auttaa useita potilaita, kannusti vastaajia tulemaan luovuttamaan verta säännöllisesti. Vaikuttaisi, ettei säännöllisesti vertaluovuttavilla ole yhtä ainoaa syytä olla luovuttamatta verta. He eivät säikähdä luovutustilanteesta tulleita haittoja tai vaivoja eikä Veripalvelun toimistojen aukioloajat ole heille kovin suuri este. Säännöllisesti vertaluovuttajien motivaatiotekijät ovat lähtöisin heistä itsestään.

Vastaajien keski-ikäsi muodostui 3,2, jonka arvo osuu ikäryhmiin 36 - 45 ja 46 - 55 vuotiaat. Vastaajista naisia oli 389 ja miehiä 382. 32 vastaajaa halusi syystä tai toisesta jättää kertomatta sukupuolensa. Heistä 13 % kuului ikäryhmään 56 - 65 vuotiaat. Myös Sarvelan (2002) pro gradussa osa kyselyyn vastaajista oli jättänyt ilmoittamatta sukupuolensa. Toisin kuin opinnäytetyössäni, niin Sarvelan (2002, 17) pro gradussa kyselyyn osallistuneiden vastaajien keski-ikä oli jonkin verran nuorempi. Hänen tutkimuksessaan vastaajista alle 30-vuotiaita oli 43 %.

Vastaajat olivat luovuttaneet verta vain Veripalvelun toimistoissa. Suurin osa heistä oli käynyt luovuttamassa verta Suomen suurimmissa kaupungeissa. Tähän luultavasti vaikuttaa sekä Veripalvelun parempi näkyvyys (tienvarsimainokset, lehdet ja radiomainokset) että Veripalvelutoimiston keskeinen sijainti. Kyselyn vastausten perusteella moni verenluovuttaja tulee Veripalvelun toimistoon ohi kulkiessaan, nähtyään mainoksen tai kaverinsa kanssa. Seuduilla, joissa matka Veripalveluun on pitempi Liikkuvan Veripalvelun rooli kasvaa koska lähelle tullut luovutusmahdollisuus vähentää verenluovuttajalta vaadittavia kustannuksia (Puukko 2007, 20; Sarvela 2002, 18).

Jokaiselle verenluovuttajalle tärkein tekijä tulla luovuttamaan verta oli tapa. Verenluovutus oli jo muodostunut tavaksi. Nuoremmat olivat vanhempiin verrattuina olleet selkeästi kiinnostuneempia Veripalvelun ylläpitämistä Internetsivuista, varsinkin Facebookissa. Nuorempien verenluovutuskäyttäytyminen vaikuttaisi olevan enemmän alttiimpaa spontaaniudelle ja viestintävälineille. Veripalvelutoimistojen näkyvyys ja kuuluvuus ovat tällöin ensisijaisessa asemassa. Miesten ja naisten välillä ei ollut suuria vaihteluita missään kohdassa. Naiset olivat miehiä useammin tulleet luovuttamaan verta tavan lisäksi myös toimiston nähdessään, kaverinsa kanssa tai käytyään tutustumassa Veripalvelun Internetsivuihin.

Opinnäytetyössäni saamani tutkimustulokset ovat samansuuntaisia mitä Sarvelalla (2002) on ollut verenluovutusmotivaation osalta. Pro gradussaan Sarvela on vertaillut ensimmäistä kertaa ja useamman kerran vertaluovuttaneita keskenään. Hänen tutkimuksessaan ei löytynyt suuria eroavaisuuksia näiden ryhmien välillä. Puukon (2007, 74 - 75) tutkimuksessa esille nousi verenluovuttajien kohtaaminen Veripalvelun toimipisteissä varsinkin silloin kun luovuttajalla havaitaan jokin este veren luovuttamisella. Hyvä ja asiallinen kohtaaminen tässä tilanteessa varmistaa sitä, että verenluovuttaja tulisi takaisin sitten kun luovutuseste on poistunut. Eräs vastaajista kommentoikin hieman tyytymättömään sävyyn:

”Hemoklobiini jäi 1 pykälän alle 135 ja nyt pitää odottaa 3 kk seuraavaa luovutusta.”

Puukko (2007, 81) toteaa myös, että verenluovuttajien motiivien tutkiminen ei aina ole helppoa koska verenluovuttajalla ei välttämättä itselläänkään ole tietoa verenluovutuksen motiiveista.

Omassa tutkimuksessaan Sarvela (2002, 39) pyysi vastaajia kertomaan avoimen kysymyksen kautta heidän syitänsä tulla luovuttamaan verta. Hänen tutkimuksessaan nousi kolme asiaa muita korkeammalle: Halu auttaa muita ihmisiä (49 %), verenluovutuksesta saatu hyvä mieli (11 %) ja mahdollinen oma tai läheisen verentarve (10 %). Sarvelan tutkimuksen ja opinnäytetyöni tuloksia ei voi verrata ihan suoraan keskenään, koska opinnäytetyössäni vastaajat saivat valita useamman vastausvaihtoehdon ja Sarvelan tutkimuksessa vastaukset on ryhmitelty eri otsikoiden alle niin että kokonaisprosentiksi tuli 100 %.

Verenluovutustapahtuman aikana tai sen jälkeen luovuttajille oli satunnaisissa tapauksissa tullut jotain haitta tai vaiva. Nämä eivät kuitenkaan lannista henkilöitä tulemasta luovuttamaan verta, jos he sen kokevat muuten tärkeäksi asiaksi. Eräessä tapauksessa tämä haitta tai vaiva sai kuitenkin vastaajan ainakin harventamaan, ellei jopa luopumaan verenluovutuksesta. Hän kertoi, että:

”useasti minulle tulee huono olo luovutuksen jälkeen ja viime kerta oli pahin tähänastisista.”

Veripalvelutoimistojen aukioloajat tuovat oman haasteensa verenluovuttajille. Ennen kaikkea työikäiset ja perheelliset ilmoittivat aukioloaikojen olevan heille ajoittain jopa este. Kuitenkin suurimmaksi osaksi aukioloaikojen ei koettu olevan suurena esteenä, jos todella halusi tulla luovuttamaan verta. Moni luovuttaja toivoisi että toimisto olisi auki joko viikonloppuna tai illalla pidempään.

”Iltaisin esim. klo 20 asti. 'Korvessa' työssä käyvät eivät tahdo ehtiä verenluovutukseen 'valtion virastoissa noudatettavana työaikana'. Lauantait lienevät lopullisesti menetettyjä.”

”Iltaisin pitempään auki, nykyisin kun ei näinä synkkinä ja tiukkoina aikoina työnantaja jouta että voisi työajalla käydä luovuttamassa on ehtiminen luovutukseen välillä hankalaa.”

Innokkaimmat verenluovuttajat laittavat itselleen merkinnän tai nykypäivänä muistutuksen kalenteriinsa, milloin voivat tulla luovuttamaan verta seuraavan kerran.

”Olen laittanut kännyn kalenteriin hälytyksen 60 pv edellisestä.”

Kysyttäessä yhtä asiaa, minkä verenluovuttaja haluaisi muuttaa verenluovutustapahtumassa, luovuttajilla oli jokseenkin samansuuntaisia ajatuksia. Usea toivoisi teollisten kolmiovoileipien tilalle tuoreita voileipiä. Myös nykyajan ravitsemustottumuksien huomioimista välipaloissa toivottiin. Luovutustapahtuman aikana toivottiin yksityisyyden huomioimista. Muutama toivoi jonkinlaisia sermejä verenluovutuspaikkojen väliin ja että haastatteluihin olisi varattu tilat, joissa toiset eivät kuulisi käsiteltäviä asioista. Verenluovutus tilojen modernisoimiseen annettiin myös vinkkejä:

”Tilat voisivat olla viihtyisämmät, voisi kehitellä kahvilamaista 'Blood cafe' -konseptia.”

Toiset olivat sitä mieltä, että verenluovutustilat olivat aivan liian moderni jo nyt.

”Pääverenluovutuspaikasta on tehty liian moderni, se on varmasti työntekijöilensä selvä parannus, mutta tietynlainen ihmisläheisyys on jäänyt pois. 'Kahvi maistuu paremmalta suoraan pannusta kuin automaattista.’”

Usea verenluovuttaja oli kuitenkin sitä mieltä, että he ovat täysin tyytyväisiä verenluovutus-tapahtumaan:

”En löydä mitään muutettavaa. Olen luovuttanut jo yli 30 vuotta. Olen ollut aina tyytyväinen palveluun joka kerran käydessäni verenluovutustapahtumassa.”

Jatkotutkimusaiheeksi ehdottaisin ammatin vaikutuksia verenluovuttajien motivointiin. Ovatko sosiaali- ja terveysalalla toimivat henkilöt aktiivisimpia verenluovuttajia verrattuna vaikkapa insinööreihin? Onko alamme henkilöitä helpompi sitouttaa säännöllisiksi verenluovuttajiksi verrattuna muihin ammattiryhmiin? Sähköisen kyselyn avoimien kysymysten vastauksista sain hieman viitteitä tähän suuntaan. Eri ikäryhmien tarkempi vertailu opinnäytetyössäni ilmittyneiden eri motivaatiotekijöiden kanssa olisi mielenkiintoista. Uskoisin, että näiden asioiden tutkiminen auttaisi Veripalvelua kehittämään edelleen verenluovutustapahtumaa.

Lähteet

Deci, E., Lynch, M., Ryan, R. & Vansteenkiste, M. 2011. Motivation and Autonomy in Counseling, Psychotherapy, and Behavior Change: A Look at Theory and Practice. *The Counseling Psychologist* 39, 193 - 206.

Digium. 2011. Digium enterprise -Suomen markkinajohtaja. <http://www.digium.fi/> Luettu 10.3.2011.

Forssén, K. & Rajainmaa, K. 2008. Motivaation herättämisprosessi. Heikosti motivoituneen asiakkaan motivaation tukeminen toimintaterapiaprosessissa. *Metropolian ammattikorkeakoulu*. Helsinki. Opinnäytetyö.

Haapanen, V., Kallio, K. & Nuutinen, T. 2011. Pitkäaikaissairaana motivointi omahoitoon. *Terveyshyötyohjaajien kokemuksia*. Lahden ammattikorkeakoulu. Lahti. Opinnäytetyö.

Helin, H. & Suvilehto, M. 2001. Minä jo tiedän näitä asioita. Lahjakkaan oppilaan motivaatio ja sen muutokset esi- ja alkuopetuksessa. *Jyväskylän yliopisto*. Jyväskylä. Kasvatustieteen pro gradu.

Henkilötietolaki 22.4.1999/523.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=henkil%C3%B6tietolaki> Luettu 8.4.2011.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu painos. *Jyväskylä: Tammi*.

Hytönen, Y. 2002. Ihminen ihmiselle. *Suomen Punainen Risti 1877 - 2002*. Helsinki: Suomen Punainen Risti.

Kainulainen, M. & Kerkkänen, H. 2010. Motivoitunut henkilöstö, yrityksen parasta omaisuutta? *Tampereen ammattikorkeakoulu*. Tampere. Opinnäytetyö.

Korpelainen, K. 2005. Kasvun pelivara: Innovatiivisuus, motivaatio ja jaksaminen markkinointiviestintäyrityksissä. *Tampereen yliopisto*. Tampere. Väitöskirja.

Laurean eettiset ohjeet. 2007. *Optiman Internetsivusto*. <https://optima.discendum.com/laurea> Luettu 22.4.2011.

Leikola, J. 2004. Pieni vaiva - hyvä mieli. *Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun ja sen edeltäjien historiikki*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Leppänen T. 2011. Asiantuntijahaastattelu. *Veripalvelu*.

Metsämuuronen, J. 1997. Omaehtoinen oppiminen ja motiivistruktuurit. *Opetushallitus*.

Puukko, A. 2007. Uskollinen verenluovuttaja - Luovuttajatiedon hyödyntäminen Veripalveluorganisaation asiakassuhteiden syventämisessä. *Helsingin kauppakorkeakoulu*. Helsinki. Pro gradu.

Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.

Sarvela, M. 2002. Suomalainen verenluovuttaja. *Jyväskylän yliopisto*. Jyväskylä. Sosiologian Pro gradu.

Soikkeli J. 2011. Kehitysjohdaja, Verenluovutustoiminta. *Veripalvelu*.

Tuomiranta, M. 2002. Lääkärijohtaja - lääkäri vai johtaja? Tutkimus lääkärijohtajan roolijännitteistä ja johtamisroolin omaksumisesta erikoissairaanhoidossa. Tampereen yliopisto. Tampere. Väitöskirja.

Veridirektiivi. 2002. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/98/EY. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:033:0030:0040:FI:PDF> Luettu 22.4.2011.

Veripalvelu 2010. Veripalvelu mukana elämän kaikissa vaiheissa -kalvosarja. Veripalvelu.

Veripalvelu a. 2010. Veripalvelun vuosi 2009 - Mukana elämässä joka päivä. Libris.

Veripalvelu b. 2011. Kuka voi luovuttaa verta? <http://www.veripalvelu.fi/www/wwwroot> Luettu 25.2.2011.

Veripalvelu c. 2011. Missä voit luovuttaa verta? <http://www.veripalvelu.fi/www/veripalvelutoimistot> Luettu 14.3.2011.

Veripalvelu d. 2011. Liikkuva verenluovutustilaisuus tulee lähellesi. <http://www.veripalvelu.fi/www/verenluovutustilaisuudet> Luettu 14.3.2011.

Veripalvelu e. 2011. Sopivuus verenluovuttajaksi varmistetaan ennen luovutusta. <http://www.veripalvelu.fi/www/185> Luettu 15.3.2011.

Veripalvelu f. 2011. Veripussi täyttyy 10 minuutissa. <http://www.veripalvelu.fi/www/186> Luettu 15.3.2011.

Veripalvelu g. 2011. Verta saavan potilaan turvallisuus on tärkeintä. <http://www.veripalvelu.fi/www/27> Luettu 15.3.2011

Veripalvelu h. 2011. Luovuttajasta tehtävät tutkimukset. <http://www.veripalvelu.fi/www/237> Luettu 15.3.2011.

Veripalvelu i. 2011. Mitä verenluovutuksessa tapahtuu? <http://www.veripalvelu.fi/www/2088> Luettu 15.3.2011.

Veripalvelu j. 2011. Tulisitko plasman luovutukseen? <http://www.veripalvelu.fi/news/2232> Luettu 26.5.2011.

Veripalvelu k. 2011. Verihiutaleiden luovutus pähkinänkuoressa. <http://www.veripalvelu.fi/www/2417> Luettu 27.5.2011.

Veripalvelulaki 1.4.2005/197. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050197?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=verenluov%2A> Luettu 2.3.2011

WHO. 2010. Towards 100% voluntary Blood Donation. A global framework for action. Sveitsi: World Health Organisation.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus-kirjapaino.

Liitteet

Liite 1. Verkkokyselylomake. Suomen Punainen Risti. Veripalvelu.

Veripalvelun luovuttajakysely

Tervetuloa vastaamaan Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun kyselyyn!

Tämä kysely on tarkoitettu verenluovuttajille. Keräämme tietoa luovutuskokemuksista.

Veripalvelu käyttää tutkimustuloksia sisäisesti, opetus- ja tutkimuskäytössä. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja ilman vastaaja- tai tunnistetietoja.

Tulosten perusteella kehitämme asiakaspalveluamme.

www.veripalvelu.fi

Luovutitko verta viimeksi käydessäsi veripalvelutoimistossa tai liikkuvan veripalvelun tilaisuudessa?

Kyllä

En

Vaikka et olisi luovuttanut verta viime käynnilläsi, toivomme sinun vastaavan tämän kyselyn niihin kysymyksiin, joista sinulla on omakohtaista kokemusta.

**Olen käyttänyt seuraavia Veripalvelun nettisivuilla olevia palveluja:
(Voit valita useamman)**

Kyllä En

Sovinko luovuttajaksi -testi

Tarkistanut laskurilla seuraavan luovutusajankohdan

Varmistanut luovutuspaikan ja ajankohdan karttapalvelusta

Ajan verenluovutukseen

Yleistietoa veren-
luovutuksesta verk- () ()
kosivuilta

Veren matka -
videot () ()

Luovuttajien mak-
suton infopuhelin () ()

Veripalvelun Face-
book -sivut () ()

Luin Veripalvelun nettisivuja saadakseni lisätietoa...

**Tulin luovuttamaan verta, koska:
(Voit valita useamman)**

- Olen säännöllinen verenluovuttaja
- Kuulin Veripalvelusta radiosta/tv:stä
- Näin lehti-ilmoituksen
- Näin ulkomainonnan
- Tulin kaverin kanssa/kuulin kaverilta
- Näin toimiston ja päätin tulla luovuttamaan
- Kävin Veripalvelun www-sivuilla

Kävin Veripalvelun Facebook -sivuilla

Jokin muu, mikä? _____

Arvioi kokemuksiasi tullessasi luovutukseen

	Olen täysin samaa mieltä	Olen jok- seenkin samaa mieltä	Olen jok- seenkin eri mieltä	Olen täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Veripalvelutoimisto / luovutustilaisuus oli helppo löytää	☐	☐	☐	☐	☐
Koin itseni terve- tulleeksi saapues- sani verenluovu- tukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävät oh- jeet tietopakettin lukemiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävät oh- jeet luovutuslo- makkeen täyttämi- seksi	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävän opastuksen luovu- tuksessa toimimi- seksi	☐	☐	☐	☐	☐

**Jouduitko mielestäsi odottamaan vuoroasi liian pitkään jossain luovutus-
tapahtuman vaiheessa?**

Kyllä

() En

Miten kauan odotit vuoroasi...

	alle 15 min	15 - 30 min	30 - 60 min	yli 1 h
rekisteröintiin	()	()	()	()
haastatteluun	()	()	()	()
varsinaiseen ve- renluovutukseen	()	()	()	()

Arvioi seuraavien asiakaspalveluväittämien paikkansapitävyyttä:

	Olen täysin samaa mieltä	Olen jokseen- kin samaa mieltä	Olen jokseen- kin eri mieltä	Olen täysin eri miel- tä	En osaa sanoa
Palvelu oli odotukseni mukaista	()	()	()	()	()
Henkilökunnan toiminta oli ammattitaitoista	()	()	()	()	()
Henkilökunnan toiminta oli ystävällistä	()	()	()	()	()
Asioitani käsiteltiin luot- tamuksellisesti	()	()	()	()	()
Henkilökunnan toiminta	()	()	()	()	()

oli kiireetöntä

Sain riittävästi tietoa,

miten tulee toimia luovu- () () () () ()
tuksen jälkeen

Voit halutessasi tarkentaa vastaustasi:

Mielestäni palvelu ei täysin vastannut odotuksiani, koska...

Veripalvelutoimiston/luovutustilaisuuden aukioloajat eivät ole mielestäni esteenä verenluovutukselle

Olen täysin samaa mieltä	Olen jok- seenkin samaa mieltä	Olen jok- seenkin eri mieltä	Olen täysin eri mieltä	En osaa sanoa
()	()	()	()	()

Voit halutessasi tarkentaa vastaustasi:

Toivoisin seuraavia muutoksia aukioloaikoihin

Aiheutuiko sinulle jotakin haittaa verenluovutuksesta?

- Kyllä
 Ei

Luovutuksesta aiheutui minulle

	Luovutuspaikalla	Myöhemmin
heikotusta	☐	☐
pyörtyminen	☐	☐
päänsärkyä	☐	☐
väsymystä	☐	☐
mustelma	☐	☐
käden ki- peytymistä	☐	☐
Jokin muu, mikä?	☐	☐

Tarkastellessasi verenluovutustapahtumaa kokonaisuutena olen

Erittäin tyytyväinen	Jokseenkin tyytyväinen	Jokseenkin tyytymätön	Erittäin tyytymätön	En osaa sanoa
()	()	()	()	()

Minkä yhden asian haluaisit muuttaa verenluovutustapahtumassa?

Veripalvelua koskeva uutiskirje

	Kyllä	En
Olen uutiskirjeen lukija	()	()
Uutiskirje on kiinnostava	()	()

Minua kiinnostaisi lukea uutiskirjeestä...

Halutessasi Veripalvelun sähköisen uutiskirjeen, kirjoita sähköpostiosoitteesi luovutuslomakkeen henkilötietoihin seuraavan luovutuksesi yhteydessä.

Kuinka monta kertaa olet luovuttanut?

Olen luovuttanut elämäni aikana noin kertaa (kirjaa vastauksesi numeroina esim. 7):

Luovutan verta:

Viimeisen 12 kuukauden aikana olen luovuttanut verta (kirjaa vastauksesi numeroina esim. 2): _____

Aion luovuttaa verta seuraavan 12 kuukauden aikana...

- 2-3 kertaa
- 4-6 kertaa
- 1 kerran
- harvemmin

Käyn verenluovutuksessa harvemmin kuin kerran vuodessa, koska...

Minua motivoi tai motivoisi säännölliseen verenluovutukseen...

(Voit valita useamman)

- Haluan auttaa potilaita
- Saan hyvän mielen
- Osallistuminen työpaikkani verenluovutushaasteeseen
- Verenluovuttaja on hengenpelastaja
- Koen verenluovutuksen velvollisuudeksi
- Verenluovutuksen esittelytilaisuus työpaikallani
- Luovutustilaisuuteen on helppo tulla
- Autan verenluovutuksella useita potilaita
- Kutsut (tekstiviesti, sähköposti, kortti, kirje)
- Kuulemani selviytymistarinat
- Hyvä asiakaspalvelu ja mukava ilmapiiri
- Läheiseni on tai on ollut verensaaja
- Käydä työporukalla verenluovutuksessa
- Jokin muu, mikä? _____

**Käyntieni perusteella voin suositella verenluovutusta kavereille-
ni/tuttavilleni**

Olen
täysin
samaa
mieltä	Olen jok-
seenkin
samaa
mieltä	Olen jok-
seenkin
eri mieltä	Olen
täysin
eri
mieltä	En
osaa
sanoa
()	()	()	()	()

Olen

- () nainen

mies

Ikäni

18-25 vuotta

26-35 vuotta

36-45 vuotta

46-55 vuotta

56-65 vuotta

Luovutuspaikka

Veripalvelun omassa toimistossa

Helsinki, Kivihaka

Helsinki, Sanomatalo

Hämeenlinna

Joensuu

Jyväskylä

Kokkola

Kuopio

Lahti

Lappeenranta

Mikkeli

Oulu

Pori

Rovaniemi

Seinäjoki

Tampere

Turku

Vaasa

Liikkuvan Veripalvelun luovutustilaisuudessa

Liite 2. 2011 vuositilastotiedot verenluovutustoiminta. Suomen Punainen Risti. Veripalvelu
2011.

VERENLUOVUTUSTOIMINTA 2010	Toteumat	
	2009	2010
KVP (Kivihaka)	17 202	16 500
LVP (Helsingin liikkuva)	55 066	53 696
SAT (Sanomatalo)	17 296	17 870
Hemafereesi, kokoveri	74	81
Uudenmaan alue yht.	89 638	88 147
Tampere aluekeskus	16 359	15 970
Tampere liikkuva	13 195	12 031
Turku aluekeskus	17 111	17 579
Turku liikkuva	15 381	16 346
Oulu aluekeskus	10 487	10 330
Oulu liikkuva	12 148	12 716
Kuopio aluekeskus	8 919	8 850
Kuopio liikkuva	13 464	13 184
Aluekeskukset yht.	107 064	107 006
Hämeenlinna	6 956	6 773
Joensuu	6 809	6 490
Jyväskylä	8 204	8 879
Kokkola	4 773	4 502
Lahti	10 620	10 521
Lappeenranta	5 385	5 301
Mikkeli	5 624	5 546
Pori	6 414	6 238
Rovaniemi	5 124	5 218
Seinäjoki	6 060	6 157
Vaasa	4 746	4 814
Veripalvelutoimistot yht.	70 715	70 439
KOKOVERENLUOVUTUKSET	267 417	265 592
Plasmafereesiluovutukset	4560	4628
Trombafereesiluovutukset	834	693
KAIKKI VERENLUOVUTUKSET	272 811	270 913

(Veripalvelu 2011).